

Co ohrožuje naši společnost?

Co máme dělat? Výzva k angažovanosti.

Metodika pro starší děti, mladé lidi a dospělé. Vychází z angažovaného modelu katecheze, jehož úkolem je uvést poselství evangelia do vztahu s realitou, kterou prožíváme v životě církve a společnosti.

Metodika může být použita samostatně kdykoliv, nebo v souvislosti s křestním povoláním k angažovanosti pro Boží království. Pro mladší nebo začínající účastníky je možné využít jen některou část scénáře, minimálně však A a C. Pro starší a zkušenější účastníky doporučujeme obsah rozdělit nejméně do dvou setkání.

Úvodní úvahy – obsah:

- A. Co ohrožuje naši společnost? – brainstorming každého účastníka; která slova se zde objevují nejčastěji? Co je v dnešní době nejaktuálnější?
- B. Období před druhou světovou válkou: stručná historická charakteristika; ohrožující jevy. Co má tato doba společného s dnešní situací?
- C. Hlas umělců: příběh dvou obrazů: Guernica (Pablo Picasso) a Bílé ukřižování (Marc Chagall); stručná charakteristika obou umělců – jejich náboženské a společenské zakotvení. V čem vidí každý z umělců východisko ze současné situace?
- D. Pohled víry: Jaký pohled nám na ohrožení lidstva nabízí Písmo svaté (nadčasová témata)?
- E. Jak se k současnému ohrožení naší společnosti vyslovuje církev ústy papežů a teologů? (proroci naší doby). Jak s nimi pracovat v katechezi ve světle víry? Jaké výzvy z toho pro nás a naši církev vyplývají?

Zamyšlení nad jevy jako jsou:

- lhostejnost
- relativismus
- hédonismus
- tolerance ke společenským jevům, které se vymykají řádu stvoření:
- správné užívání svobody
- pragmatismus
- důraz na pracovní výkon a úspěšnost
- sekularismus
- náboženský indiferentismus
- emotivní religiozita a vliv New Age
- individualismus
- skepticizmus
- rezignace na rozumové poznání víry
- progresivismus
- evidencialismus.

Scénář

Část A

1. Motivační příběh: z důvodu vnitřní jednoty a tematické linie katecheze doporučujeme využít příběh o vzniku obrazu Guernica:
 - a. příběh Pabla Picassa a jeho obrazu Guernica – vyprávění o obraze, který je třeba promítnout, jeho příběh je zpracován v příloze 1 (obraz je možné najít na internetu v mnoha podobách pomocí vyhledávače Google)
 - b. prohlídka obrazu – hledání prvků, které odpovídají vyprávěnému příběhu
 - c. otázka: Na jakou událost Pablo Picasso svým obrazem reagoval? V čem tato událost ohrozila lidskou společnost?
 - d. označení prvků na obraze, o kterých příběh nevyprávěl, hledání jejich významu vzhledem k otázce: Jaké ohrožení lidské společnosti Picasso symbolicky vyjádřil na obraze?
2. Brainstorming: účastníci pracují jednotlivě. Jejich úkolem je zamyslet se a vypsát na jednotlivé lístky (nejlépe lepítka) vždy jedním slovem nebo souslovím, jaké jevy ohrožují lidskou společnost dnes.
3. Každý z účastníků umístí lepítka na tabuli tak, aby byly lístky se stejným nebo podobným zněním přilepené vedle sebe. Výsledky vyhodnotíme.

Část B

1. Stručně charakterizujeme situaci v evropských zemích ve 30. letech a zvláště zdůrazníme společenské klima, které předcházelo druhé světové válce. Zaměříme se na jevy ve společnosti, které vedly k nástupu fašismu v Německu a v některých dalších zemích (viz příloha 2).
2. Co měla tato doba společného s dnešní situací? Hledáme stejná nebo podobná témata mezi charakteristikou předválečného období a výsledky brainstormingu v bodě A-3.

Část C – hlas umělců

1. Vrátime se k obrazu Pabla Picassa, který viděl ohrožení lidské společnosti ve vývoji a používání techniky, kterou již člověk nemá „v ruce“ – která se šíří nekontrolovaně, bez dodržování všeobecně nutně platných lidských etických zásad. Hledáme v obraze odpověď na otázku: navrhuje Picasso nějaké řešení? Jak by se měla lidská společnost takovému jevu bránit? – Odpověď nám pomůže objevit jeden z prvků, které bezprostředně nepatří k vyprávěnému příběhu zkázy Guernicy. Jedná se o růži, která vyrůstá z meče.
2. Jaký význam může mít tato růže vyrůstající z meče revolucionáře? Jaké řešení ohrožení lidské společnosti vyjádřil Picasso touto růží? (Revolucionář, který bojuje za svobodu a lidská práva proti těm, kteří je nectí a pošlapávají).
3. Uvedeme doplňující informace ze života Pabla Picassa a jeho vztahu ke komunistické straně, jíž byl členem.
4. Předložíme účastníkům katecheze druhý obraz: Bílé ukřižování. Zná někdo tento obraz? Kdo je jeho autorem? Nabídneme příběh tohoto obrazu (příloha 2) a promítneme jej (obraz je k dispozici na internetu, vyhledejte jej pomocí Google).
5. Provedeme analýzu prvků v obraze – nejprve malých obrázků. Jakou historickou situaci zobrazují? Kdo jsou jejich hlavními protagonisty? (jsou zde revolucionáři, fašisté a Židé). Kdo je ohrožen? Kdo je obětí dění?
6. Které prvky v obraze nepatří do historické reality předválečného období? Koho představují a jak jsou provedeny? Jakým způsobem se vztahují k ostatním prvkům? Co jimi chtěl autor vyjádřit?
7. Kdo byl Marc Chagall a z čeho vycházel jeho postoj k předválečnému nebezpečí? Jakou cestu záchrany lidstva naznačuje?

Část D – pohled víry

1. Co je důvodem k pláči? Nad čím plakal sám Ježíš? K jakému pláči vyzýval?
 - a. Inspirace z křížové cesty Ježíše Krista – Lk 23, 27-31: „Za ním šel velký zástup lidu, i ženy, které nad ním nařikaly a plakaly. Ježíš se k nim obrátil: Jeruzalémské ženy, spíše nad sebou plačte a nad svými dětmi.“ (plačky)
 - b. Pláč nad Jeruzalémem – Lk 19, 41-42: „Když se přiblížil k Jeruzalému a uviděl město, zaplakal nad ním a řekl…
 - c. Horská řeč: „Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.“ (podobně Ž 126,5: „Kdo sejí v slzách, žnout budou s jásotem.“
2. Jakou cestu k dobru představuje a osvojila si prvotní církev?
 - a. Přečteme např. 1 J 3 a uvažujeme nad textem: každý účastník si přečte text samostatně a podtrhá si důležité věty. Pokusíme se nahlédnout na situaci před druhou světovou válkou pohledem víry. Jak bychom popsali situaci ve společnosti z pohledu víry?

Část E – pohled na situaci v naší společnosti z pohledu víry, formulace výzev.

Tuto část doporučujeme uskutečnit v samostatném setkání.

Postup: V příloze 5 jsou uvedeny myšlenky různých autorů k celkem třinácti rysům současné kultury a je na ně nahlíženo z pohledu víry. Moderátor může vybrat jen některé rysy vzhledem ke skupině účastníků, nebo může rozdat mezi účastníky karty (viz příloha 6), na kterých je stručně každý rys představen. Účastníci si karty přečtou, vyměňují mezi sebou a nakonec si každý jednotlivec nebo dvojice vybere jednu kartu, nad jejímž obsahem se zamyslí z pohledu biblických textů, nad kterými jste uvažovali v části D. Ostatní se mohou k tématu vyjádřit, moderátor diskusi doplní o podněty uvedené v příloze 5.

Po vyčerpání témat či času věnujte chvíli tichému zamyšlení a pak se pokuste formulovat výzvy, které účastníci vidí v tomto tématu pro sebe, pro vaši skupinu, farnost, místní církev apod. Zapište je a vraťte se k nim.

Přílohy

1. Příběh obrazu Guernica; informace o náboženském a politickém zaměření Pabla Picassa
2. Příběh obrazu Bílé ukřižování; informace o náboženském a politickém zaměření Marca Chagalla
3. Společenská situace v Evropě před druhou světovou válkou
4. Biblické texty k části D
5. Texty a podněty k části E
6. Karty pro práci účastníků v části E

Příloha č. 1: Pablo Picasso a jeho obraz Guernica

Příběh obrazu Guernica

Guernica (1937) je snad nejnámějším dílem Pabla Picassa. Je to nejsilnější politické prohlášení namalovaná jako bezprostřední reakce na nacistické bombardování baskického města Guernica během španělské občanské války.

Guernica je městem v baskické provincii u Biscajského zálivu ve Španělsku. Během španělské občanské války byla považována za severní baštu Republikánského hnutí odporu a středisko baskické kultury, proto se stala významným vojenským cílem. Republikánské hnutí tvořily nejrůznější frakce jako komunisté, socialisté, anarchisté apod. s velmi odlišnými přístupy k vládě. Spojovala je opozice vůči nacionalistům, které vedl generál Franco. Nacionalisté usilovali o návrt zlatých časů Španělska opřených o zákon, pořádek a tradiční katolické rodinné hodnoty. Franco inklinoval k nastolení tohoto pořádku cestou fašismu. Francova vláda byla materiálně podporována Hitlerem.

K bombardování Guerniky došlo v pondělí 26. 4. 1937 v 16:30. Město bombardovala asi dvě hodiny německé sedmá letka, které velel generál W. von Richthofen. Bombardování města bylo oplátkou Německu za jeho podporu. Generál Franco umožnil německému vůdci Adolfu Hitlerovi, aby Němci vyzkoušeli na Guernice novou strategii boje – kobercový nálet, který se pak stal klíčovou taktikou úspěšné bleskové války.

Picasso byl v době bombardování v Paříži. Pracoval zde na zakázce republikánské vlády pro významnou výstavu, která se měla konat v létě 1937. Poté, co se dozvěděl o následcích bombardování, utekl od původní zakázky a 1. května začal pracovat na Guernice. Práci věnoval dva měsíce a vytvořil obraz o rozměrech 7,8 x 3,5 m. Ten vzbudil z počátku jen velmi málo pozornosti. Teprve později se stal silným symbolem destruktivní síly války na nevinných lidských životech.

Podle http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=342

Životopisné informace o Pablu Picassovi (1881 – 1973)

Španělský malíř a sochař Pablo Picasso se narodil jako Pablo Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno María de los Remedios Cipriano de la Santísima Trinidad Martyr Patricio Clito Ruíz y Picasso 25. října 1881 ve španělském městě Málaga. Byl prvním synem baskického učitele kreslení na škole umění a technologie Josého Ruize y Blasca a andaluské matky Marii Picasso y López, jejíž příjmení přijal v roce 1901. Od čtrnácti let se věnoval studiu umění a malířské techniky. Od roku 1904 opustil Barcelonu a přestěhoval se do Paříže. Usadil se ve svém ateliéru na Rue Ravignan 13, který se záhy stal střediskem umělců a spisovatelů, jež zde formulovali základy nové estetické nauky – kubismu.

První Picassovou manželkou byla ruská baletka. I když jej uvedla především do vyšších ruských kruhů, Picasso se zřejmě i díky ní seznámil s myšlenkami ruského komunismu. V roce 1944 Picasso vstoupil do komunistické strany Francie, v roce 1950 dokonce od sovětské vlády získal Leninovu mírovou cenu za umění. S kritikou Stalina bylo jeho počáteční nadšení ochlazené, i když zůstal podporovatelem komunismu po celý zbytek života.



Guernica ukazuje důsledky válečné tragédie a utrpení, které válka způsobuje jedincům, zvláště nevinným civilistům. Obraz se stal připomínkou válečných tragédií, antiválečným symbolem a ztělesněním míru. Dokončená Guernica byla během krátké doby vystavena po celém světě. Stala se oblíbenou a široce uznávanou. Její „turné“ obrátilo pozornost celého světa ke španělské občanské válce.

Obraz je namalován ve vyprávěcím stylu. Vyřazení barev námět dramatizuje, obraz má charakter fotografického záznamu. Prolínají se modrá, černá a bílá barva. Jde o olejovou barvu na plátně. Obraz je vystaven v Muzeu Reina Sofia v Madridu.

Interpretace obrazu se od sebe velmi liší a některé si i vzájemně odporují. Jde např. o význam dvou dominantních prvků malby, býka a koně. Oba dva představují důležité španělské symboly, které Picasso sám mnohokrát použil, proto je hledání jejich interpretace na tomto obraze obtížné. Podle autora být představuje běsnící fašismus, který byl pro něj brutalitou a temnotou. Konež označil za představitele obyvatel Guerniky

Podle <http://www.pablocicasso.org/guernica.jsp>

Další symboly byly identifikovány následovně:

- celý obraz je sledem násilí, utrpení pláče, křiku, porážky nezasazené v čase – téma je nadčasové;
- deformace těl a obličejů
- černá barva - představuje totální utrpení bez východiska
- matka s mrtvým dítětem
- rozpůlený kůň – pokoření španělského lidu
- ruka svírající meč, ze kterého kvete květina, představuje čestně bojující interbrigadisty za demokracii a mír;
- žárovka: symbol pokroku a zdroj světla, dává vidět veškeré utrpení, zločin a zmar obyvatel města. Připomíná světlo bomb a hořících domů.
- žárovka je obklopena symbolem božstva, v kontrastu s ní je zobrazena lampa, kterou drží člověk v ruce, ta člověku slouží, nepřestala svítit, neubližuje; žárovka je naopak symbolem odcizení techniky člověku, obrácení se proti němu a jeho potřebám, vystavuje společnost katastrofám z vůli „těch nahoře“

Podle <http://solidarita.socsol.cz/2007/solidarita/vyroci-guernicy-obraz-utrpeni-i-nadeje>

Doporučený postup při práci s obrazem

1. Prohlédněte si obraz. Co ve vás vyvolává? Zapište své pocity na papír.

Na tabuli nebo na papír vytvořte tabulku celé skupiny. Do prvního sloupce zapisujte pod sebe pocity, které účastníci jmenují. Další sloupce zaškrťávejte podle počtu účastníků, kteří mají tentýž pocit. Počet očíslovaných sloupců v tabulce bude shodný s počtem účastníků ve skupině. Křížky pište hned vedle sebe, jde o zjištění intenzity pocitu ve skupině (např. obavy mají intenzitu 5), ne souhrnu názoru člena skupiny např. s číslem 3.

Při větším počtu účastníků než deset vytvořte dvě skupiny.

Příklad:

Pocit	1	2	3	4	5	6	7	8	9
obavy	x	x	x	x	x				
hrůza	x	x	x						
skepse	x								
křik	x	x	x	x	x	x	x	x	
odpor	x	x	x	x					
pocit zbytečnosti	x	x							

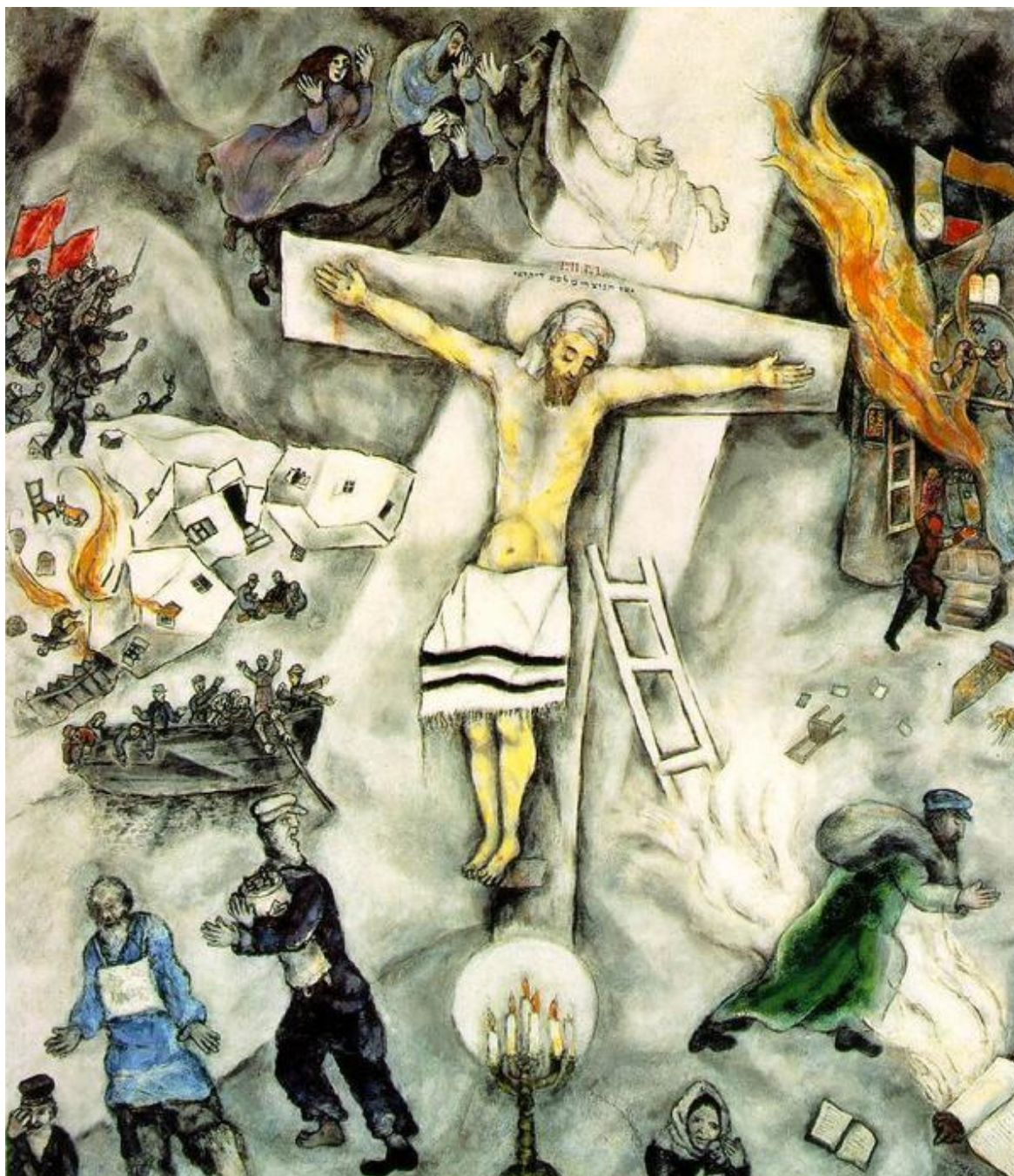
2. Jaké prvky obraz obsahuje? Společný brainstorming. Vypište společně všechny prvky, které poznáte, na papír nebo na tabuli.
3. Kdo je autorem obrazu? Co o něm víme? V jaké situaci obraz vznikl? – Informace, které znají účastníci, doplňte podle výše uvedených údajů. Můžete začít příběhem obrazu a poté zmínit vztah autora k události, jeho motivaci k namalování tohoto obrazu a jeho náboženský a politický postoj v souvislosti s námětem.
4. Jaké sdělení obraz předává? Zaměřte se na celkovou kompozici a její vztah k události a dále na jednotlivé prvky a hledejte jejich symbolickou výpověď. Pomozte si interpretací obrazu – viz výše. Pak se seznamte s interpretací autora a výtvarných kritiků.
5. Co ve vás nyní obraz vyvolává? Vidíte nějakou analogii se současností?

Příloha č. 2: Marc Chagall a jeho obraz Bílé ukřižování

Příběh a symbolika obrazu Bílé ukřižování

Marc Chagall reagoval na Picassovu Guerniku již v roce 1937 obrazem, který nazval Revoluce. Pokusil se formulovat vlastní vyznání, protest proti politickému cynismu. Na obraze stojí proti sobě dvě možnosti, jak pochopit či zobrazit svět: na levé straně revoluce, vítězství komunismu, jednotnosti, politické rovnosti, na straně pravé svobodně rozpoutaná lidská fantazie ztělesněná muzikanty, klauny, zvířaty, milenci – uprostřed balancuje postava Lenina. Chagall však nebyl s touto svou odpovědí na Picassovo monumentální dílo nikdy spokojen. Velkoformátovou variantu obrazu rozřízl roku 1943 na tři části a sloučil politickou a náboženskou symboliku do podoby triptychu.

Druhý programový obraz této doby, Bílé ukřižování (1938), nabízí lepší řešení. Obecně platný **znak pro bídu své doby** nachází teď malíř v postavě ukřižovaného Krista, v **utrpení proroka Židů, Boha křesťanství**.



Chagallův obraz vypráví o utrpení Židů. Kolem monumentálního kříže jsou seskupeny výjevy chaosu, násilí, utrpení, beznaděje. Jsou zde namalovány namísto nástrojů utrpení na tradičních obrazech ukřižování:

- Vesníci táhnou revoluční tlupy s rudými vlajkami, plundrují a vypalují.
- Ze člunu volají o pomoc divoce gestikulující uprchlíci.
- Muž v nacistické uniformě podpaluje synagogu.
- Vpředu se chtějí zachránit prchající postavy.
- Mlčky táhne kolem Ahasver, Věčný Žid, překračující hořící svitky thory.
- Na tmavém pozadí se vznášejí bědující starozákonní světci.

Obraz ukřižovaného Krista se ale nepodobá bolesti plným křesťanským obrazům. Shora proniká do obrazu jasný paprsek, osvětluje bílou, neporušenou postavu Ukřižovaného. Stopy jeho utrpení zmizely, úcta k jeho staleté autoritě se stává nositelem naděje v traumatických zážitcích přítomnosti. Víra v něj – tak zní Chagallova nabídka – překonává hory beznaděje. Existenciální strach zformuloval patetický apel k síle náboženství. Je to prvek v Chagallově díle jedinečný. Obraz získává hloubku ikony.

Podle <http://oldwww.svkul.cz/dat/bib/aut/00089-medailon.pdf>

Životopisné informace o Marcu Chagallovi a jeho vztah k náboženství

Marc Chagall, žijící mezi lety 1887 a 1985, se narodil v chudé chasidské rodině nedaleko Vitebska – antisemitského města v tehdejší ruské říši, a zažil osobně některé velké hrůzy 20. století. Mezi jeho témata je i válka, bolševická revoluce, holocaust a ukřižování.

Malíř získal mezinárodní uznání, ale už roku 1922 se vyprostil z tíživé situace v Sovětském svazu odchodem do Paříže. Roku 1940 s rodinou těsně unikl před nacisty útekem na neobsazený jih Francie, ale brzy musel hledat útočiště v New Yorku, kde v roce 1944 zemřela jeho první milovaná žena Bella.

Chagall říkal, že bible je nejužasnějším pramenem poezie všech dob, a příběhy ze Starého a Nového zákona mu poskytovaly spoustu inspirace. V jeho průkopnických moderních obrazech splývaly biblické výjevy s židovskými rodovými tradicemi a folklórem starého Ruska.

Za druhé světové války se malíř vrátil k tématu Ježíšova mučednictví na kříži, které ho nakrátko zaujalo v mládí. Podle Chagalla je ukřižování je jediný obraz schopný vystihnout pronásledování, utrpení a pokus o vyhlazení evropských Židů. Chagallův ukřižovaný Ježíš je někdy židovský, protože má amulety a modlitební plášť talit, nebo je to křesťanský Ježíš se svatozáří, a jindy je to obyčejný člověk. Na některých Chagallových Golgotách jsou místo římských vojáků nacisté a místo truchlících andělů zvířata, rabíni a ruští rolníci.

Kromě obrazu „Bílé ukřižování“ namaloval Chagall dílo s podobným a detailněji rozpracovaným námětem s názvem „Pád anděla“, který tvořil déle než dvacet let a dokončil ho v roce 1947.

Podle http://www.rozhlas.cz/plus/svet/_zprava/marc-chagall-laska-valka-a-vyhnanstvi--1307197

Doporučený postup při práci s obrazem

Stejný postup jako v příloze č. 1 u obrazu Guernica. Výklad obrazu viz úvodní část této přílohy o symbolice obrazu.

Příloha č. 3: Společenská situace v Evropě před druhou světovou válkou

- **Ve 20. letech 20. století byly nejbohatší zemí světa Spojené státy americké.** Jejich firmy prosperovaly, produkovaly nové výrobky. V hudbě byl populární jazz, mladé dívky začaly nosit nakrátko ostříhané vlasy a sukně nad kolena. I přes období prohibice (1920–1933) tzn. zákazu výroby a prodeje alkoholu, mnozí tajně popíjeli v pokoutních krčmách, a gangsteři (Al Capone) bohatli z nezákonné výroby, pašování a prodeje alkoholu. Obecně se lidem žilo dobře.
- **„Zlatá léta“ skončila 24. říjnem 1929, kdy došlo k tzv. „Černému pátku“**, krachu newyorské burzy. Američané předtím nakupovali akcie firem s vidinou jejich zvýšené hodnoty a prodeje za vyšší cenu. Když šli v říjnu 1929 ceny akcií prudce dolů, lidé zpanikařili a své akcie rychle prodali, tím jejich cena poklesla, až se staly bezcennými.
- **Po pádu akcií zkrachovalo mnoho bank a firem a milióny lidí se ocitlo bez práce i bez střechy nad hlavou.** Úplný úpadek postihl více než milion farem. K současné situaci se přidalo i počasí. Silný vítr odnášel suchou půdu a farmáři neměli kde pěstovat.
- **Podobně jako v USA skončila „zlatá dvacátá léta“ i v dalších zemích.**
- Vlády mnoha postižených zemích se snažili udržet na zahraničním trhu, aby nebyly hospodářsky izolovány. Chtěly tak zajistit odbyt domácí výrobě a zabránit masové nezaměstnanosti a s ní spojeným sociálním i politickým problémům. To se jim ale nepodařilo.
- Rozvrat hospodářství postihl na přelomu 20. a 30 let celý svět. **V Evropě krize vyvolala hromadnou nezaměstnanost a zvýšila sociální napětí.**
- Došlo ke zhoršení životních podmínek v širokých vrstvách společnosti. Milióny lidí nemělo zaměstnání. Těm co pracovali, klesaly mzdy a rostla nejistota. Krize postihla také živnostníky, malovýrobce a zemědělce.
- Nejbouřlivěji reagovaly na krizi země, které v roce 1918 utrpěly vojenskou porážku. Vlády neměly dostatek peněz, protože mnoho prostředků bylo využito během války na výzbroj. **Začaly se šířit názory, že situace vyžaduje různé řešení. Znovu se dařilo nacionalismu.** Nacionalisté poukazovali na slabost států s parlamentní demokracií, které nedokázaly krizi vyřešit, a žádali silný stát s autoritativním režimem.
- Svou roli hrál **stát** i v řešení nového amerického prezidenta Roosevelta, který předložil svůj plán k překonání krize s názvem **„New Deal“** (Nový úděl). Stát kontroloval finanční a bankovní systém a zasahoval do všech hospodářských oblastí. Např. se organizovaly rozsáhlé veřejné práce, které zmírňovaly nezaměstnanost, regulovala se zemědělská produkce a pomocí státních dotací se vykupovaly zemědělské přebytky. To pomohlo mnohým Američanům zlepšit jejich životní podmínky.
- Státní zásahy do hospodářství zvolilo k překonání krize i Německo, které ale zvolilo podobu **autoritativního režimu**. I v Německu přišly v roce 1929 milióny lidí o práci, vláda jim ale nepomohla. Proto se zoufalí lidé obrátili na Národní socialistickou (nacistickou) stranu v čele s Adolfem Hitlerem, který Němcům namluvil, že za jejich problémy mohou cizinci, obzvláště Židé. Slíbil jim pevné politické vedení, práci pro všechny a konec bídy. Tím lidí přesvědčil a jeho strana vyhrála volby v roce 1932. Hitler ovládl celou stranu, zakázal ostatní politické strany, ovládl noviny i rozhlas. Přiměl školy, aby hlásaly nacistické myšlenky. Děti se musely zapojit do nacistických mládežnických skupinek, a každý, kdo s nacisty nesouhlasil, byl uvězněn tajnou

policií zvanou gestapo. Židé nesměli uzavírat sňatky s německými občany, vlastnit půdu, vykonávat některá povolání či v noci vycházet z domu. V následujících letech se **Hitler začal připravovat na válku** (hledání spojenců, zbrojení, účast na bojích mimo Evropu apod.).

- Sovětskému svazu se hospodářská krize zdánlivě vyhnula. Toho Sovětský svaz využíval pro svou propagandu i politiku. Problém s nezaměstnaností ani omezenou výrobou zde nebyl. Alespoň ne na počátku 30. let. Nástrojem ekonomického rozvoje a upevnění politického vlivu bolševické komunistické strany byla zvolena **industrializace** (zprůmyslnění). Veškerá pozornost se tak věnovala průmyslové výstavbě a investice směřovaly do těžkého průmyslu, kterému se díky tomu dařilo. Toho se docílilo ovšem jen za cenu stagnace a úpadku ostatních oblastí hospodářství, zejména zemědělství, kterému neuškodila jen industrializace, ale také kolektivizace (násilné zabírání půdy a vytváření družstev). To vedlo v roce 1929 až k takové nouzi o potraviny, že musel být zaveden **přídělový systém**, který trval až do roku 1935 a byl zaveden i na spotřební a průmyslové výrobky, kterých byl také trvalý nedostatek. Sovětský režim zosobňovaný do roku 1924 V. I. Leninem a do roku 1953 J. V. Stalinem podřizoval životní potřeby a životní úroveň obyvatel své země **zájmům budoucí komunistické společnosti**, a to nejen v oblasti hospodářské, ale i v oblastech veřejného života, politické a kulturní, které měly sloužit jen komunistickému učení, jehož jediným vykladačem a strážcem byla bolševická strana. Ve jménu komunistické budoucnosti byly páčány zločiny, potlačována občanská práva, zřizovány pracovní tábory a věznění skuteční i zdánliví odpůrci této cesty.
- Válka se dostala do Evropy v roce 1936. Ve Španělsku zvítězila ve volbách koalice **Lidové fronty**, složená z republikánů, socialistů a komunistů. Tato vláda však měla vlivné **odpůrce v armádě**, která proti ní vyvolala v červenci 1936 **povstání** pod vedením generála Francisca Franca. Tomu pomohlo Německo a Itálie, zatímco republikánské vládě nikdo nepomohl. Většina evropských zemí odmítla do konfliktu zasahovat. Přesto do Španělska přicházela řada dobrovolníků z řad komunistů a levicově orientovaných odpůrců. Často však nebyli vyzbrojeni ani vycvičeni. V březnu 1939 se podařilo vojákům generála Franca zvítězit a vybudovat diktaturu.

Podle Dějepis Nová doba, 2.díl učebnice; Rodinná encyklopedie světových dějin.

Francisco Franco

- **Francisco Franco** byl synem generála námořnictva a jeho matka byla dcerou vojenského velitele. Francisco bojoval jako dobrovolník v Maroku, v roce 1916 byl těžce raněn, za což byl vyznamenán a povýšen na majora. Následně byl do Maroka znovu odvelen a v roce 1923 se vrátil do Španělska v hodnosti podplukovníka, aby uzavřel sňatek s dcerou bohatého obchodníka. Jako svědkové jsou uvedeni král Alfons XIII. A královna Evženie Španělská, kteří byli ve skutečnosti zastoupeni. Francovi byl v té době propůjčen čestný titul králova komorníka za zásluhy. Na generála byl Franco povýšen v roce 1926 poté, co se opět vyznamenal v Maroku v dalších bojích s domorodými kmeny. Tím se stal nejmladším generálem ve španělské armádě.
- Když se Franco vrátil do Španělska, stal se z něj, pod vlivem své manželky, aktivní katolík. Začal prosazovat názor, že politický vliv církve musí být ve Španělsku

zachován za každou cenu. Možnost oddělení církve od státu se pro něj stala nepřijatelná a stejně těžce nesl vznik španělské republiky.

- Po vyhlášení Španělské republiky v roce 1931 byl Franco degradován na velitele pěší brigády a odvelen. V roce 1935 potlačil dělnické povstání a byl povýšen na šéfa generálního štábu. Této pozice využil k očištění armády od republikánských důstojníků. Když zemi převzala Lidová fronta, byl Franco opět vypovězen, v roce 1936 stanul v Maroku v čele vojenského povstání proti Lidové frontě a republice.
- Ve Španělsku vypukla občanská válka mezi pravíci (monarchisté a nacionalisté) a levicí (socialisté, komunisté, anarchisté a část liberalistů). Franco po těžkých bojích zvítězil a za podpory armády, katolické církve a falangy (jedinou povolenou politickou stranou) nastolil ve Španělsku diktaturu. V roce 1938 mu španělský kardinál Gomar udělil titul *vůdce Španělská s Boží milostí*. Franco v zemi obnovil monarchii a *Zákonem o nástupnictví* z roku 1947 zařídil, aby se po jeho smrti stal králem opět příslušník španělských Bourbonů.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Franco

Příloha č. 4: Biblické texty k části D

Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.

Blahoslavenství se vztahují zejména k budoucí odměně (eschatologické), tj. ke stavu, kdy člověk již nebude ničím a nikým ohrožen. „Plačícími“ jsou především myšleni ti, o kterých napsal Iz 61, 2-3:

¹*Duch Panovníka Hospodina je nade mnou. Hospodin mě pomazal k tomu, abych nesl radostnou zvěst pokorným, poslal mě obvázat rány zkroušených srdcem, vyhlásit zajatcům svobodu a vězňům propuštění, ²vyhlásit léto Hospodinovy přízně, den pomsty našeho Boha, potěšit všechny truchlíci, ³pozvednout truchlíci na Sijónu, dát jim místo popela na hlavu čelenku, olej veselí místo truchlení, závoj chvály místo ducha beznaděje. Nazvou je „Stromy spravedlnosti“ a „Sadba Hospodinova“ k jeho oslavě.*

Jednalo se o ty, kteří plakali/truchlili kvůli zničení prvního chrámu v Jeruzalémě v r. 587 př. Kr.

Bůh je Otec, my jeho děti (1 J 3)

¹Hleďte, jak velikou lásku nám Otec projevil, že se (nejen) smíme nazývat Božími dětmi, ale (že jimi) také jsme! Proto nás svět nezná, že nepoznal jeho. ²Milování, už teď jsme Boží děti. Ale čím budeme, není ještě zřejmé. Víme však, že až on se ukáže, budeme mu podobní, a proto ho budeme vidět tak, jak je. ³Každý, kdo skládá tuto naději v něho, uchovává se čistý, jako on je čistý. ⁴Kdo páchá hříchy, přestupuje (Boží) zákon - hřích je totiž přestoupení (Božího) zákona. ⁵A víte, že on přišel, aby hříchy odstranil. On však je bez hříchu. ⁶Žádný, kdo v něm zůstává, nehřeší. Žádný, kdo hřeší, (nikdy) ho neviděl, ani nepoznal. ⁷Milé děti, od nikoho se nenechte svést. Kdo žije spravedlivě, je spravedlivý, jako i Bůh je spravedlivý. ⁸Kdo se dopouští hříchu, je z ďábla, protože ďábel hřeší od začátku. Boží Syn přišel proto, aby ďáblově činnosti udělal konec. ⁹Žádný, kdo se narodil z Boha, nedopouští se hříchu, neboť v něm zůstává Boží životní síla; nemůže páchat hříchy, protože se narodil z Boha. ¹⁰Podle toho se rozeznají děti Boží a děti ďáblovy: kdo nežije spravedlivě, není z Boha; ani ten, kdo nemiluje svého bratra. ¹¹To je poselství, které jste slyšeli už na začátku: máme se navzájem milovat. ¹²Ne jako Kain, který byl ze zlého ducha a zabil svého bratra. A proč ho zabil? Protože jeho skutky byly špatné, ale skutky jeho bratra byly spravedlivé. ¹³Bratři, nic se nedivte, že svět vás nenávidí. ¹⁴My víme, že jsme přešli ze smrti do života, a proto milujeme bratry. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti. ¹⁵Každý, kdo nenávidí svého bratra, je vrah - a víte, že žádný vrah nemá v sobě trvalý a věčný život. ¹⁶Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry. ¹⁷Jestliže má někdo majetek a vidí, že jeho bratr je v nouzi, ale zavře před ním svoje srdce - jak v něm může zůstávat Boží láska? ¹⁸Děti, nemilujme jen slovem a jazykem, ale činem, doopravdy! ¹⁹Podle toho poznáme, že jsme z pravdy, a to uklidní před ním naše svědomí, ²⁰když by nám něco vyčítalo, neboť Bůh ví všechno dokonaleji a lépe než naše svědomí. ²¹Milování, jestliže nás svědomí neobviňuje, dodá nám to radostné důvěry v Boha ²²a dostaneme od něho všechno, zač prosíme, protože zachováváme jeho přikázání a konáme, co je mu milé. ²³A to je to jeho přikázání: abychom věřili ve jméno jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovali, jak nám nařídil. ²⁴Kdo zachovává jeho přikázání, zůstává v Bohu a Bůh v něm. A že v nás zůstává, poznáváme podle Ducha, kterého nám dal.

1. Relativismus

Relativismus je charakterizován například větami:

„Není nad pravdu!“

„To, co je pro tebe zlé, to je pro mě právě dobré!“

„Krása je v očích toho, kdo se dívá!“

Relativismus je postoj, podle kterého řídí své životy mnoho lidí. Pro ty, kteří jsou ponořeni v kulturu relativismu, je v současnosti obtížné konat katechezi. Vše je pro ně jen věcí názoru. Objektivně pravdivé, krásné a dobré je jenom to, co si daná osoba myslí, nebo čemu věří. Nebezpečí relativismu je, že nedovoluje stanovit mravní hodnoty, které by byly nějak všeobecně platné.

Projevy relativismu v katechezi

V katechezi se to projevuje tak, že všechno co říkáme, je interpretováno relativistickým způsobem. Náš názor i názor církve jsou jako jedny z mnohých. Učení církve není viděno jako jednotné a pravdivé. Nejnebezpečnějším projevem relativismu je úprava Ježíše, který je zbaven svého božství a spravedlnosti a stane se z něj domácí hodný jednoduchý člověk plný milosrdenství. Jeho podoba je upravena tak, aby vyhovovala právě mně. Jakoby byl Ježíš svléknut ze svého božství a člověk byl zaměřen pouze na jeho lidství. Když Ježíš není Bohem, není tedy ani vtělení ani spása, není ani hřích ani dobro ani zlo. Ježíšovo utrpení a smrt nic neznamenají. Pro tebe možná ano, ale pro mne ne.

Jak tedy katechizovat ve světě plném relativismu? Jak můžeme na relativismus odpovědět jako katecheté?

Za prvé je třeba rozumět problému a nebezpečí, které přináší právě relativismus a jak ohrožuje uskutečnění autentické katecheze. Je třeba vidět, do jaké míry podkopává autentické svědectví víry, které potřebujeme, abychom byli schopni přitakat absolutní pravdě kráse a dobrotě Boží.

Za druhé je třeba ukázat katechizovaným, jak sami relativizují. Ptát se jich, zda je jednodušší zrelativizovat nějakou skutečnost, než se postavit tváří v tvář výzvě ke změně. Je relativismus snazší cestou, abychom se vyhnuli nepříjemné pravdě, se kterou okolní svět nesouhlasí?

Třetím způsobem jak se postavit relativismu je ukázat na nejednotnost a slabosti tohoto způsobu myšlení. Například zacházení s tvrzením, které není pravdivé, jednoduchá odpověď, ze které vychází, že osoba.... Konečně musíme v katechezi usilovat o to, abychom explicitně jasně a nakolik je možné ukázali, že to, co učíme, je pravda, a to bez výhrad.

2. Hédonismus

Hédonismus je charakterizován větou:

„Když se v tom cítíš dobře, tak to dělej.“

V základu je hédonistou ten, pro kterého je nejvyšším kritériem dobra potěšení. To, co je neskutečně špatné, je nepotěšující, to hédonismus odmítá.

Měřítkem dobra je radost, ve smyslu požitku, potěšení, to je hlavní kritérium pro rozhodování. Hédonismus vede k sebestřednosti a sobectví. Pokud hédonista pomáhá druhým lidem, tak jen kvůli tomu, že mu to přináší sebeuspokojení. Negativním projevem hédonismu je například

promiskuita, smilstvo, cizoložství i schopnost znásilnění, pokud to já chci a přináší mi to potěšení.

Tento přístup se také může projevit v tom, že někteří upřednostňují před ostatními svůj národ, místní komunitu. Hédonismus charakterizoval papež Jan Pavel II. v článku 235, dokumentu *Mater et Magistra*.

Jak se hédonismus projevuje:

Je třeba, aby katecheta nepodával radost a potěšení jako něco méněcenného a ďábelského. Potěšení je dobrá věc, ale všechno potěšení není určitě pouze dobré. Nemůže být tedy základem, podle kterého bychom se měli rozhodovat. Hédonisté odmítají Ježíšovo poslání, jeho utrpení smrt a povolání, abychom i my, vzali na sebe svůj kříž, a to je právě pro katechezi nejnebezpečnější. Hédonisté nebudou rozumět tomu, proč se v Anglii říká Velkému pátku Dobrý pátek. Obtížně budou chápat myšlenku spasitelného utrpení. Také pojem hříchu, soudu a skutečnost pekla budou odmítat. Stejně tak příkázání církve jako zdroje morální autority. Hédonisté nechtějí slyšet, co mají dělat, nebudou přijímat prioritu lidské osoby, ani lidské povolání k ctnosti.

Bude se jim líbit, že Bůh je láska, ale jen do té doby, než uslyší, že láska vyžaduje sebeobětování.

Jak v katechezi odpovědět na hédonismus.

Za prvé je třeba ukázat, že potěšení není špatné, ale nelze se podle něj rozhodovat.

Za druhé je třeba ukázat, co to je opravdová láska. Ukázat, že je nemožné, aby člověk zůstal ve stavu neustálého potěšení. Lidského srdci totiž nemohou stačit. To, po čem lidské srdce opravdu touží, je opravdová láska, opravdové štěstí, opravdová radost, opravdový mír. Opravdová láska, je založena na věrnosti, vytrvalosti v těžkostech a na ohledu na ně.

Za třetí je třeba objevovat, že utrpení může přinášet i dobro, protože může otevřít prostor pro lásku, pro smíření, pro odpuštění a pro radost ke vztahu. A konečně hédonismus je cestou, jakou ďábel zotročuje člověka. Kristus mu odolal, viz pokušení na poušti, a člověka osvobodil od závislosti. Postojem hédonismu, bychom se k těmto závislostem jen vraceli.

3. Tolerance

Všeobecné direktorium pro katechezi říká, že inkulturace je hlubokým a úplným procesem a pomalou cestou. Nestačí jenom změnit vnější nátěr, aby křesťanské poselství bylo aktuální a hezké. Avšak naše současná kultura jako první princip inkulturace často jednoduše volí vnější přizpůsobení křesťanského poselství okolnostem tak, aby bylo víc atraktivní a mnohem příjemnější. Abychom toho dosáhli, tak musíme Kristovo poselství zbavit všeho, co je proti tomuto postoji. To znamená přijatelnost a tolerance k jinakosti druhých. Hledají se tedy způsoby, jak učinit evangelium tolerantní vůči druhým.

Typický výraz, který je adekvátní i pro jiné oblasti než je víra, je tzv. politická korektnost. Když je přijatelnost neboli tolerance dáována na první místo v našem myšlení, tak musí nutně utrpět jiné věci. Stává se, že se již nesoustředíme na pravdu, ale na přijatelnost. Tím pádem je velmi těžké přijmout vnější morálku a víru, která je dána někým jiným.

Jak se tolerance projevuje v katechezi?

Například tak, že jsou některé definice redefinovány, jako připomněl papež Benedikt XVI. ve své promluvě k biskupům na episkopální konferenci v kanadském Ontariu. „Ve jménu tolerance vaše země učinila některé kroky, například redefinovala manželství, a to ve jménu svobody výběru. Patří k tomu i denní zabíjení nenarozených dětí. Tolerance nás vede také k homosexuálním tzv. sňatkům atd.“

Arcibiskup Bochlein pojmenoval zprávu americké biskupské konference, která se nazývá *Ad Hoc Committee to Oversee the Use of the Catechism*, jako zprávu, která analyzuje pozitiva a negativa současné katecheze. Vzhledem k toleranci, bylo pojmenováno deset nedostatků v katechezi, kterými se tolerance projevuje.

1. Nedostatečná pozornost k Boží Trojici a k trinitární struktuře katolické víry a učení. Často není vůbec zdůrazněn nebo ukázán vztah mezi Božími osobami, anebo je velmi oslabený.
2. Nesrozumitelná prezentace ústřední role Ježíše Krista v dějinách spásy a nedostatečný důraz na Ježíšovo Božství. Ježíš je představován jako učitel, jako vzor pro naše jednání, jako přítel, jako bratr, ale již mnohem méně jako spasitel. Božství Ježíše se stává mnohem vzdáleným, nereálným, studeným (chladným) a nepřátelským.
3. Nezřetelné vyjádření eklesiálního kontextu, katolické víry a učení magisteria. Je přijatelné prezentovat církev jako srdečnou a přátelskou komunitu, ovšem tato prezentace může snadno zakrýt učitelskou a misionářskou roli a nezbytnost církve pro spásu.
4. Nedostatečný smysl pro křesťanskou antropologii, která má za následek zkreslení pravdy a plné porozumění přirozenosti lidské osoby.
5. Příliš velký důraz na aktivitu lidí a nedostatečný důraz na aktivitu Boží. Je to dáno tím, že je velký prostor dáván zkušenosti člověka, což je sice v pořádku, ale nemůže lidská zkušenost oslabovat plnost pravdy, kterou máme ze Zjevení Božího.
6. Nedostatečné rozpoznání proměňujícího účinku Boží milosti. Je to tajemství milosti na jedné straně, které se zdá příliš ohrožující anebo snad příliš náročné, a proto je pro lidi dnes kulturně nepřijatelné.
7. Neodpovídající prezentace svátostí. Katecheti se právem obávají zdůraznit pojmy exkluzivity a ukázat vztah svátostí k lidské zkušenosti. Když se to však stane středem katecheze, pak je výsledkem zkreslení teologie svátostí.
8. Nedostatek ve vyučování o prvotním hříchu a všeobecně o hříchu. Důvodem je, že se setkáváme s reakcí. „Kdo je můj soudce? Kdo mi může vyprávět o mém problému s hříchem?“
9. Nedostatečný výklad křesťanského mravního života. Je to celkově odporem k jistým morálním principům a neochotou naslouchat příkazům. Primárním zdrojem morálky však není osobní identita a sebepoznání, ale morálka je zjevena Bohem.
10. Neadekvátní prezentace eschatologie, kde je tendence považovat toto učení za překonané.

Jaká má být odpověď na tyto chyby v katechezi

1. Prvním krokem je potřeba definovat, co je to pravá tolerance. Ta spočívá v tom, že katecheta neopouští pravdu, ale láskyplně navrhuje a nikdy nevnucuje to, co máme od Krista. Nabízí celistvost Kristova učení a snaží se probouzet svobodnou odpověď víry, na kterou trpělivě čeká.
2. Ukazuje absurditu falešného pojetí tolerance. A už vůbec nelze tolerovat netolerantnost.
3. Je potřeba se modlit se vzájemnou tolerancí.

4. Svoboda

Co je to opravdová osoba? Učí nás jí Ježíš a to v Janově evangeliu (Jan 8,32). „Poznáte pravdu a pravda vás osvobodí.“ Tuto skutečnost potom komentují Jan Pavel II. i Benedikt XVI.

My sami si neurčujeme co je pravda, ale opíráme se o víru. Pravda není závislá na našem přání, rozhodnutí či myšlení. Člověk je stvořen pro pravdu a pro dobro. Co je pravda a dobro? To je něco, co nám pomáhá naplnit svoje lidství. Nepravda je to, co dehumanizuje.

Co znamená opravdová svoboda pro katechezi?

1. Správné užívání svobody vede k růstu schopnosti konat dobro a k ctnosti. Špatné užívání svobody vede ke zlu. Jak se svoboda vzhledem k pravdě projevuje v katechezi? Jakékoliv poničení pravdy nebo upřednostnění nepravdy je činem proti naší svobodě. Pokušením katechety může být skrývat nebo zkreslovat pravdu, ale jsme poslání, abychom ukazovali a dodržovali všechno, co nám Ježíš ukázal, viz misijní příkaz Matoušův 28,20.

2. Katecheta musí často čelit špatnému porozumění přirozenosti pravdy a svobody. Jestliže studenti nemají jasno, co je opravdová svoboda, potom jsou schopni odmítnout Kristovo volání, a také morálku, kterou představuje 3. část Katechismus katolické církve.

Jak odpovědět na tyto skutečnosti v katechezi:

1. Je potřeba porozumět problému a nebezpečí, které sebou nese. Musíme očišťovat naše vlastní srdce a mysl od špatného porozumění svobodě a toho, jak je vyjádřena v našem životě, abychom dávali autentické svědectví Kristu a pravdě, která nám byla dána, abychom byli svobodní.

2. Musíme dávat příklady ze života, z historie, z vlastního života a ukazovat na to jak lze využít, ale také zneužít svobodu.

3. V katechezi musíme zdůrazňovat svobodu lidské osobnosti. To je základní učení o důstojnosti, kterou má každý člověk ve svém životě v Kristu. Sám Ježíš o ní učil. Ježíš plnil vůli svého Otce, a byl tím, který žil svobodu v plnosti i tehdy, když byl na kříži. A konečně musíme našim studentům ukázat, že je zde hluboké spojení mezi svobodou a pravdou na jedné straně a mezi radostí a láskou na druhé straně.

Toto všechno nevylučuje, že je pravdy třeba podávat úměrně věku a schopnostem jim porozumět.

5. Pragmatismus

Pragmatismus činí půdu, do které chce katecheta zasévat Slovo, poněkud skalnatou a trnitou. Tento přístup upřednostňuje praktičnost před pravdou. Popsal jej Jan Pavel II. ve *Fides et Ratio* čl. 89:

Předzvěstí ne menších nebezpečí je pragmatismus, typický myšlenkový postoj, který při svém rozhodování vylučuje používání teoretických úvah nebo hodnocení na základě etických zásad. Praktické následky takového uvažování jsou na pováženou. Zvláště se v něm prosadilo takové pojetí demokracie, které nebere v úvahu základy axiologického řádu, a proto neměnné: přípustnost nebo nepřípustnost určitého jednání se rozhoduje na základě většinového hlasování v parlamentu.¹ To má pak jasné následky: důležitá mravní usnesení a prohlášení jsou postupně podřizována usnesením institucionálních orgánů. A ještě více: má to vliv i na samu antropologii, které je nabízen pouze jednorozměrný pohled na člověka; jemuž jsou zcela cizí velké mravní úzkosti a existenciální analýzy smyslu utrpení a oběti, života a smrti.

Papež Benedikt XVI. tento přístup ukazuje na postavě piláta. Pilát se nerozhoduje podle toho, co poznává jako pravděpodobné nebo skutečné, ale rozhoduje se pragmaticky. Co bude pro něj prospěšnější.

¹ Srov. Jan Pavel II., encyklika *Evangelium vitae* (25. března 1995). 69: AAS 87 (1995), 481.
Katechetické a pedagogické centrum Biskupství královéhradeckého, únor 2016

Jak se pragmatismus projevuje v katechezi

Pragmatismus nahlíží na Krista a církev tak, že má tendenci redukovat naše porozumění těmto skutečnostem. Ježíš se stává pouze přítelem na cestě našeho života. Církev je nahlížena jako lidská instituce.

V *Direktoriu Spojených států amerických o katechezi* je řečeno, že pragmatismus ukazuje sebe tím, že **upřednostňuje praktické před intelektuálními znalostmi**. Myslí si, že formační program katechetů by měl dávat odpovědi, které by měli změnit následující. Učíme se pravdy víry jako je Nejsvětější Trojice, Kristus a Velikonoční Tajemství, Písmo svaté a tradice, katolická církev jako jedna svatá katolická apoštolská atd. Soustředíme se na porozumění přirozenosti katecheze a jejich cílů, zda má být systematická a organická, zda má mít liturgický nebo biblický charakter.

Je to praktické? Měli bychom se soustředit na praktické otázky? Měli bychom ukazovat to, co je bezprostředně použitelné, myšlenky a aktivity, které můžeme použít hned příští týden ve třídě? Máme tendenci poskytnout luxusní servis a poskytnout ještě více aktivit, bude to opravdu korespondovat s pravdou o víře?

Jak odpovědět na pragmatismus

1. Potřebujeme mít jasno, že to není otázka výběru, ale pravdy a praktičnosti. Potřebujeme oboje. Teorie a praxe se musí doplňovat (viz *Catechesi Tradendae*, čl. 22).
2. Je zde nějaký pořádek ve věcech. Pravda je na prvním místě, praktické věci je mají následovat. Je třeba odmítnout praxi, která neodpovídá pravdě.
3. Pragmatismus je přístup, který je široce rozšířen, a my musíme ukázat jeho slabiny. Musíme mít pravdivá kritéria jak posuzovat naše aktivity, zda jsou dobré nebo špatné, zda jsou správné nebo nesprávné.

A konečně (na závěr) výzva pragmatismu nás přivádí k reflexi naší formace, musíme mít otevřené srdce a smysl pro pravdy víry, musíme zůstat sami sebou, když v našich aktivitách následujeme bytí, protože prakticky následujeme pravdu. Je třeba si uvědomit, že nemůžeme dávat druhým to, co sami nemáme.

6. Hereze o úspěšnosti

Hereze o úspěšnosti vychází z učení Dietricha von Hildebranda, který napsal esej *Úspěšnost svatosti* (1977), jedná se o to, co uctíváme. Co je naším největším úspěchem. Hildebrand upozorňoval, že postavíme-li si jako nejvyšší lidskou hodnotu uctívání dosažených úspěchů, potom naši pozornost nezaměřujeme již na to, jaký kdo je, ale na to, co dělá. Ovlivňuje to hodnocení druhých i sebe. A tím se také mění pohled na svatost, která pak spočívá v dosahování velkých věcí.

Mentalita epochy je charakterizována těmi, kdo jsou uctíváni. Ukázkou je například vývoj ve Francii. Ve středověku se dostávalo největší pozornosti světcům. V renesanci byli uctíváni géniové. A v osvícenství o tom vypovídá proměna kostela sv. Ženevy, kde je dnes Panteon. Jsou zde uctíváni a oslavováni velcí muži revoluce a ti, kteří vedli k osvícenství jako Rousseau, Voltaire apod.

Co je úspěšnost v katechezi.

Kdo má největší publicitu? Kdo by měl být umístěn do tzv. Panteonu? Kulturu dnešní společnosti můžeme nazvat kulturou celebrit. Uctíváme sportovce, herce, lidi, kteří jsou mediálně známí. Opravdu věříme, že oni reprezentují vrchol naší lidskosti?

V katechezi se to projevuje tak, že rodiče dávají děti sportovat, kulturně se vzdělávat atd. a navštěvování katecheze je až na posledním místě, protože nepomáhá člověku stát se celebritou.

Jak na to v katechezi odpovědět?

1. Stavět mosty, kde je to možné. Ukázat, že sport a jiné lidské úspěchy jsou dobré, můžeme se snažit ukazovat na jejich pozitivní stránku ve světle víry. Může nám k tomu být návodem List Korint'ánům (1 Kor 9,24-26), kdy svatý Pavel přirovná své sportovní úspěchy analogicky ke svému snažení v duchovním životě. Je to cnost sebekontroly a snahy rozvíjet se.

2. Je třeba ukázat také obtíže popularity. Celebrity přicházejí o soukromí. Mají pozornost, která je jim obtížná, dočítají se o sobě nepravdu v médiích atd.

Nejhlubší a nejposlednější odpovědí, kterou nabízí sám Hildebrand, je, že člověk je schopen realizovat mnoho hodnot, ale největší z nich jsou hodnoty morální a spirituální. Člověk je povolán ke svatosti a to je vysoká výzva. Opravdovým lidským povoláním je svatost. Ostatní stvořená dobra jsou od nadpřirozených ctností pouze odvozená. Pavel toto snažení charakterizoval „Již nežiji já, ale žije ve mně Kristus.“ Konečný cíl je ve věčnosti.

K tématice hereze úspěšnosti patří i klanění se práci, zvláště profesionální práci. Práce, jak upozornil také papež ve své encyklice (*Laborem Exercens*) o hodnotě lidské práce, má člověka utvářet, má mu pomoci být osobou. Dnes je posunuto toto vnímání tak, že cílem jsou úspěchy v práci.

Jestliže Hildebrand ukazuje, že když práci umístíme do středu naší pozornosti, tak potom alternativou, kterou k ní hledáme, není Bůh, ale zábava. Protože zábava není naším opravdovým středem, je potřeba změnit i další věci, a sice místo naší obnovy nastupuje rekreace a relaxace. Člověk, který žije pro práci a zábavu, nemůže porozumět opravdové hloubce života a své důstojnosti a je frustrován. My tedy potřebujeme se znovu naučit hledat svoje duchovní hodnoty a celkovou duchovní obnovu.

Jak se projevuje klanění se práci (uctívání práce)

První charakteristickou změnou je, že neděle již není dnem kontemplanace a rekolekce, ale je nahrazena víkendem určeným pro zábavu a odpočinek. Jan Pavel II. to popsal ve svém apoštolském listě "Smrt neděle" (*Dies Domini*).

Ještě docela nedávno bylo v tradičně křesťanských zemích snazší svěřit neděli, protože to byla téměř univerzální práce a protože dokonce i v organizaci civilního života byl nedělní odpočinek považován za pevnou část pracovního rozvrhu. Dnes ovšem dokonce i v zemích, které dávají ze zákona neděli sváteční charakter, vedly změny v socioekonomických podmínkách k hlubokým změnám v sociálním chování a tak i v charakteru neděle. Široce se rozšířil zvyk „víkendů“, týdenního období oddechu, tráveného možná daleko od domova a často zahrnující účast na kulturních, politických nebo sportovních aktivitách, které se zpravidla konají o volných dnech. Tyto sociální a kulturní jevy v žádném případě nepostrádají pozitivní aspekt pokud, při respektování pravých hodnot, mohou přispět k lidskému rozvoji a pokroku života společnosti jako celku. To vše odpovídá nejen potřebě odpočinku, ale také potřebě slavení, která je vlastní našemu lidství. Naneštěstí, když neděle ztrácí svůj základní smysl a stává se spíše pouhou součástí „víkendu“ může se stát, že lidé zůstanou uzamčení uvnitř tak omezeného horizontu, že už nebudou s to vidět „nebesa“. A tak i když jsou připraveni slavit, ve skutečnosti toho nejsou schopni. (čl. 4)

Dále Hildebrand ukazuje, jak se mění tradiční hodnoty poslušnost, zdvořilost a přesnost (dochvilnost), které mají být nahrazeny pokorou, čistotou, láskou, spravedlností a odpočinkem. Morálka sama je viděna ve světle úspěšnosti. To, že úspěšnost nahrazuje cnosti, vede také k tomu, že morální povinnosti jsou nahrazeny morálními povinnostmi vztaženými k profesionálnímu životu a také naplnění člověka je očekáváno od práce.

V katechezi dětí se jedná o „Hop scotch for Jesus“ syndrom! Nejdůležitější věcí v náboženském vzdělávání je, zda to děti baví, nebo ne. Samozřejmě, že je to důležité, ale nemůže se to stát hlavním kritériem katecheze.

Jak odpovědět na uctívání práce

1. Nejprve je třeba se věnovat rozlišování práce, zábavy a slavení, o tom mluví Jan Pavel II. *Laborem Exercens*, v encyklice O práci čl. 9.
2. Je potřeba aby katechizovaní pochopili, že život netvoří pouze práce a zábava, ale že máme také spiritualitu, která musí být živena. Potřebujeme nasycit duchovní potřeby. Bůh není nudný. Potřebujeme se s ním setkat takovým způsobem, aby to člověka oslovilo.
3. A konečně je třeba objevit neděli, jako dar. Tím, že prožíváme liturgii novým způsobem, jsme povolání vstoupit do dynamiky života lásky, kterou nám dává Nejsvětější Trojice. Potřebuje vstoupit do slávy vzkříšení během mše svaté a vystoupit s ní do nebe, kde jsme mystickým způsobem přemístěni na Kalvárii, kde máme účast na krvi a těle našeho Pána, Ježíše Krista. A od vstupu do díla Trojice v liturgii jsme potom vybaveni žít svatý život v naší práci i během naší zábavy. Zde je nám dána síla být pak spolehlivý, zdvořilý a přesný (dochvilný), ale také milost být skromný, čistý, milující atd.

7. Sekularismus

Patří sem ztráta úcty k osobě a šíření jistého druhu antropologického nihilismu, který redukuje lidskou bytost na její instinkty a tendence. (č. 1 Pontifikální rada pro kulturu (2004)). Dokument spojuje sekularismus s globalizací. Díky globalizaci se sekularismus velmi rychle šíří.

Účinky sekularismu na katechezi

Je zřejmé, že následky sekularismu, nedůvěra a náboženská lhostejnost významně zpochybňují katechezi. Je to například přerušování procesu předávání víry. Tradičními kanály pro předávání víry byly: katecheze konaná ve školách, v rodině a také homilie konaná v kostele. Tyto tradiční kanály přestaly plnit svoji základní roli, říká Papežská rada pro kulturu.

V kultuře již nejsou aspekty života, které by přímo spojovaly život s transcendentní skutečností Boha, takže půda, do které bychom mohli zasévat, už tady není. Je suchá. Často znalost křesťanství, kterou považujeme za samozřejmou, není žádná. Bible je studována velmi vzácně a katecheze je spíše mělká. Svátosti se přijímají velmi těžko. Místo autentické víry se spíše šíří náboženský sentiment, agnosticismus a praktický ateismus.

Katecheze velmi málo hlídá a udržuje víru tváří tvář sekularismu.

Jak odpovídat na sekularismus

Nemůžeme opustit náš svět, to by byla slepá ulička. Nemůžeme podlehnout pokušení zůstat impotentní a jenom se dívat na katastrofu kolem nás. Nikdo nemůže ztratit perspektivu života, protože člověk má od Boha daný předpoklad a touhu po Bohu uvnitř sebe samého. A o to se může katecheta opřít. Katecheta může vzít v úvahu neuhasitelnou potřebu setkat se s Bohem, i když není vidět, i když není poznatelná.

Člověk potřebuje mír, odpuštění a smíření a proto je třeba mluvit o hlubinách lidského srdce. Hlavní prací pro nás, kteří vedeme katechezi, je formace katechetů. Aby si uvědomili, jaké účinky má sekularizace přímo na jejich životy. Zda je zajímaví a berou za své otázky, kde je pravda. Zda mají dostatečnou pastorační citlivost na tyto otázky a zda nepřispívají k šíření sekularismu.

K šíření sekularismu přispívá šíření náboženského indiferentismu. Také skutečnost, když katecheta nesouhlasí s některou částí učení víry. Klíčová je víra, že náš svět má smysl a směr a ty nejsou dány námi, ale Bohem.

8. Nevíra a náboženská lhostejnost

V roce 2004 Papežská rada pro kulturu vydala dokument „Kde je Tvůj Bůh? Reakce na problém nevíry a náboženské lhostejnosti dneška“². Tento dokument se zabývá především nevírou a náboženskou lhostejností, které jsou příčinou sekularismu a důsledkem nové, subjektivní, emotivní religiozity.

Fenomén nevíry ve stávající kultuře je odlišný od militantního ateismu a jiných ateistických směrů. Někdo se často stane nevěřícím ne skrze své rozhodnutí vyplývající z dlouhého vnitřního boje, ale de facto se to stane proto, že „tak to dělají všichni“.

1. První příčinou je nárůst **vědeckosti**, která předkládá „vizi světa bez jakéhokoli odkazu na Boha...“. Problém však není v nárůstu vědy, nýbrž tzv. „vědeckosti“³.
2. Druhá příčina je spojena s **ateismem**. Ateistické směry opadly, ale vlastní antropocentrický model nezmizel, nýbrž se stal silnějším v důsledku převzetí osvícenské filosofie. Jan Pavel II. řekl, že ateismus „se pokouší prosazovat vizi člověka odděleného od Boha a od Krista“ a uvažuje člověka jako „absolutní střed reality, což je pohled, který má člověka k falešnému zaujímání Božího místa a kvůli kterému zapomíná, že to není člověk, kdo vytvořil Boha, ale Bůh, kdo stvořil člověka.“
Ve vztahu k tomu je **subjektivismus** typem „vyznání víry“ v absolutní subjektivitu jednotlivce, přestrojenou za humanismus, která je ve skutečnosti sobecká, egoistická a narcistická.
3. Třetí příčinou je **problém zla**. Tato příčina pochází z nepřijetí významu svobody, ve které je člověk schopný dělat oboje, dobro i zlo. Masmédia to podporují tím, že dávají zlu zaznít mnohem silněji než dobru. Odmítnutí a popření Boha je tak živeno neustálým šířením této nelidské podivané šířící se po celém světě.
4. Čtvrtou příčinou je zřejmá **absence duchovního života** některých kněží a řeholníků. Je možné to vztáhnout i na katechety. Nedostatek duchovního života a skandální, nemorální chování nikdy nevede lidi k víře. Nevíra a náboženská lhostejnost mohou vyplývat z narůstání počtu učitelů/katechetů postrádajících angažovanost a solidní formaci.
5. Pátá příčina má co dočinění přímo s katechezí. Jde o skutečný problém v **předávání víry uvnitř tradičně křesťanských rodin**. Příčiny:
 - Rytmus a tempo práce, fakt, že oba rodiče často pracují dlouhé hodiny mimo domov.
 - Děti netráví zdaleka tolik času doma s rodinami ve srovnání s tím kolik ho tráví ve škole a na kroužcích.
 - Doma jsou často ponořené do počítače, videoher a televize, které je izolují, a zůstává jim málo času na konstruktivní rozhovor s jejich rodiči.
 - Televize je může okrádat o čas nezbytný pro mezilidské vztahy, které jsou tak důležité v předávání víry.
 - Mimo to, pokud rodiče sami nemají živou víru, co předají svým dětem v prostředí, které se stalo lhostejným k evangelijním hodnotám a hluchým k povolání k jeho zachovávaní?

²Where is God? Responding to the Challenge of Unbelief and Religious Indifference Today; dostupné online: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/cultr/documents/rc_pc_cultr_doc_20040313_where-is-your-god_en.html

³<http://questions.veritas.org/science-faith/scientism/what-is-science-and-what-is-scientism/>

6. Šestou příčinou, a jednou z hlavních také spojenou s katechezí je nevědomost. Bůh řekl skrze proroka Ozeáše: „Můj lid zajde, protože odmítá poznání“.

Západní **materialismus** předpokládá životní styl založený na úspěchu, penězích, neomezené konkurenci, osobních požitcích atp. Vytváří řadu praktických ateistů a nenechává čas ani chuť na něco hlubšího než je bezprostřední uspokojení každé touhy.

Vliv nevíry a náboženské lhostejnosti na katechezi

Jak toto všechno působí na katechezi? Cílem katecheze je víra a obrácení, přesný opak nevíry a náboženské lhostejnosti. To znamená, že ovlivňují katechezi v mnoha ohledech.

Především, v souvislosti s povýšením člověka odděleného od Boha už církev není považovaná za morální autoritu. Radikální **individualismus a relativismus** vidí záležitosti jako součást široké oblasti názorů, proto když se snažíme dokázat, že pravdy víry jsou pravdivé, narážíme na tendenci odpovídat: „Tohle si myslí církev, ale já si myslím...“

V problému nevíry a náboženské lhostejnosti se setkáváme s tím, že **svátosti křesťanské iniciace jsou požadovány rodinami nevěřících**. Rodiče nevěří, přesto chtějí pro své děti křest, svátost smíření, eucharistie nebo biřmování. Souvisí s tím také, že nevěřící katolík chce být církevně oddán.

Katecheté pracují s dětmi, jejichž **rodiče nevěří nebo nepraktikují, přesto posílají děti na hodiny katecheze**. Děti tráví celé dny ponořené do světských záležitostí a od katechetů se očekává, že předají víru dětem, které jsou v myšlenkách u počítače nebo videoher. Přicházejí děti z rodin, kde se o víře nikdy nemluví a zřídka kdy, jestli vůbec, se chodí na mši, a kde kroužky mají vždycky přednost před záležitostmi víry. Nicméně, na katechezi chodí každý týden.

Náboženská lhostejnost postihuje katechezi kvůli nedostatku duchovního života na straně duchovenstva, řeholníků a katechetů. Nevíra na straně katechetů není zdaleka tak vzácná, jak bychom si mohli myslet. Ještě častěji se možná jedná o situaci, kdy si **katecheté vybírají ty části křesťanského poselství, kterým věří a ostatní vynechají**. Tím ale dosahují pravého opaku toho, o čem katecheze je.

Odpověď na nevíru a náboženskou lhostejnost

Především musíme řešit problém na straně katechetů, kléru a řeholníků, kteří mají předávat plnost víry. Formace katechetů musí zahrnovat složku **rozlišování**, zda daný katecheta bude pouze rozšiřovat náboženskou lhostejnost nebo šířit víru a obrácení ke Kristu.

Musíme si uvědomit, že **oslovujeme osoby**, které jsou nevěřící nebo nábožensky lhostejné, nikoliv předměty nevíry a náboženské lhostejnosti. Nemáme vyhrávat hádky, ale přivádět lidi ke Kristu. A musíme to dělat způsobem, který je osobní, trpělivý, láskyplný, plný respektu a modlitby.

Utrpení je pole pro lidské setkávání. **Utrpení vytváří prostor** pro hledání slova, někoho schopného poskytnout jiskřičku světla v hlubinách temnoty. Nevěřící potřebují slyšet a zažít evangelium utrpení, které nabízí Kristus. Kristus je jediný, který jim může pomoci najít smysl, který úzkostně hledají.

U těch, kteří žádají o svátosti, je hlavní příležitost přitáhnout je blíže k Pánu. Musíme využít tyto příležitosti k hlásání pravdy evangelia a svědectví lásky, i když by mělo jít jen o dvě setkání.

V souvislosti s rodinou je důležité se **víc věnovat rodinnému životu**. Také musíme povzbuzovat rodiče, kteří žijí v módními trendy řízené kultuře, aby učili své děti rozumně užívat televizi, dívat se na ni s nimi a diskutovat o obsahu a odpovídali na jejich otázky s láskou a citem.

Ve spojitosti s vzestupem vědeckosti rada doporučuje **učit děti o propojení vědy a víry**. Je to dobré to zařadit v katolických školách, formaci katechetů a farní katechezi.

Krása je jedna z důležitých cest jak přivádět lidi blíž k Bohu a uhasit jejich duchovní žízeň. **Krása přináší do srdcí radost**. Jednou jsem slyšel dva muže, jak spolu mluvili před Bazilikou sv. Petra v Římě: „Wow, to tě úplně přivádí k touze stát se katolíkem, no ne?“ Pouze komentoval čirou krásu svatého místa. **Krása říká pravdu**. V katechezi musíme odhalovat katechizovaným krásu víry.

A konečně, nesmíme opomenout cestu lásky. Nejvíce dokazuje Boží přítomnost **bratská láska** věřících, kteří jsou sjednoceni ve znamení jednoty a v duchu společné práce pro víru evangelii. Svědectví **milosrdenství** je nejpřesvědčivější argument existence Boha.

9. Emoční religiozita a New Age

Tento článek se zabývá novou, citovou religiozitou jakožto následkem sekularismu a jejími projevy zejména v New Age.

Přestože jsme obklopeni kulturou, v níž převládá náboženská lhostejnost, existuje vedle ní jiný paradoxní jev, a tím je nárůst nové religiozity. **Člověk je ve své přirozenosti nábožensky založený**, orientovaný k Bohu. Všichni lidé mají smysl pro nadpřirozeno, ačkoli způsoby, jak se to projevuje, jsou různé, někdy žádné. Jiní své naplnění **touhy po nadpřirozenu nacházejí** v astrologii, věštění z tarotových karet, čtení z dlaně a různých druzích **New age hnutí**. Napojení na New Age pak přirozeně přispívá k náboženskému zmatení. Lidé stále hledají spiritualitu, avšak k tradiční náboženské praxi se vracejí málokdy, spíše hledají nové cesty a nové formy životního stylu a vyjádření své náboženskosti, které jsou vlastní spíše pohanství.

Charakteristiky nové religiozity, se kterými by měl katecheta být seznámen:

- Vyznačuje se tím, že vyhledává zážitky, které jsou čistě **individuální, anonymní** a vedené subjektivně. Tato instinktivní religiozita je víc emotivní než doktrinální. Říká: „náboženství ano, Bůh ne“ nebo „religiozita ano, Bůh ne, nebo aspoň ne ten osobní“
- **Bůh bez tváře**. Věří v existenci síly nebo ve vyšší transcendentní bytí, které ale nemá osobní znaky. Fascinace orientálními náboženstvími přenesenými na západ na místo odosobněného boha.
- **Moje vlastní náboženství**. Každý si vytvoří svoje náboženství a svoji podobu boha, tak, jak mu to vyhovuje.
- Víra. Pro mnoho lidí má **víra negativní význam** spojený s dogmatismem, netolerancí, nároky a inkvizicí. Pravda je jenom názor.

Reakce katecheze na emotivní religiozitu a New Age

- Tato duchovní žízeň může najít ukotvení v evangeliu o touze. Každý člověk má stejnou základní touhu srdce. Potřebujeme rozjímat a učit výrok sv. Augustina: „Stvořil jsi nás pro sebe a **neklidné je naše srdce, dokud nespočine v Tobě**.“
- Měli bychom přesněji **učit, co je jedinečně křesťanské** a neopomíjet to ani v přípravě katechetů. Jasně uchopit a vysvětlit rozdíl mezi věčným životem a světem duchů, transcendentální meditací a křesťanskou kontemplací, zázraky a uzdravováním skrze víru, liturgickým rokem a přírodním cyklem.
- Evangelizace skrze rozum a cit. V kultuře, která zdůrazňuje emocionální a subjektivní stránku víry, je potřeba **mluvit k srdci, ale nezapomínat přitom na rozum**. Mladým lidem je silně emotivní jazyk blízký. Jeho použití správným způsobem velice usnadňuje v církvi práci s mládeží. Přímý a naplněný vztah založený na lidech práci

s různými aspekty dané kultury, ať už pozitivními nebo negativními. Je dobré využít hudbu, ať už liturgickou nebo populární, a tím přilákat mladé.

- Naplněný vztah je nezbytný pro křesťana, který má uvádět jiné na cestu víry. Člověk a mezilidské vztahy jsou pro evangelizaci zásadní. Vztahy s druhými lidmi jsou taky důvodem, proč se lidé v církvi cítí „doma“. **Katechetická práce musí být zasazená v přímé lásce k druhým.**

10. Individualismus

G. K. Chesterton řekl: „Individualismus zabíjí individualitu.“

Individualismus předpokládá uplatnění svobody, ve které si subjekt dělá, co chce, cokoliv v čem si on sám potvrzuje pravdu toho, co sledává příjemným nebo užitečným. Netoleruje skutečnost, že někdo další od něj chce něco ve jménu objektivní pravdy. Individualismus je egocentrický a sobecký.

Individualismus je ovlivněn mnoha jinými způsoby myšlení: překroucené chápání svobody, relativismus morálky a pravdy, hédonismus, pragmatismus, netolerance a popření autority.

Zkreslený individualismus oslavuje sebenaplnění jako primárně účel lidského života a společnost považuje pouze za prostředek k úsilí o vlastní zájem, což odporuje povolání člověka k službě druhým, který Bůh vložil do svého stvoření. Každý životní styl nasměrovaný k „vlastnění“ víc než k „bytí“ je zhoubou pro jednotlivce, rodiny i širší společnost. Taková kultura sebestřednosti je od civilizace lásky založené na společenství a solidaritě velice vzdálená.

Následky individualismu

Následky individualismu, se kterými se katecheté setkávají:

- **Rozvrácené rodiny** – mezi priority nové evangelizace musí patřit společné úsilí přivést do zpět praktikování víry do katolických rodin, které se málo věnují modlitbě a z katolického učení víry a morálky si vybírají.
- **Odmítání autority**, zvláště ve věcech morálky ala “kdo jsi, abys mě poučoval”. Souvisí s tím i prezentace osobního názoru na věci víry a morálky jakoby měly stejnou váhu jako pravdy evangelia. Výsledek v praxi je, že lidé přestávají chodit na katechezi (vyhnout se pravdě je nejjednodušší cesta, jak se vyhnou následkům).
- **Izolace sebe sama** tak, abych uplatnil svou samostatnost, což vede k oslabení mezilidských vazeb a pocitu sounáležitosti.

Jak reagovat v katechezi

- Papež Benedikt řekl: Víra je hluboce lidský vztah s Bohem. V katechezi musíme zdůraznit zdravé vědomí naší individuálnosti, unikátnosti a důstojnosti. Společenství je nezbytnou součástí víry. Tyto dvě pravdy jsou neoddělitelné. Současně ale musíme zabránit druhému extrému a to, že jsme pouze součástí celku, nijak jedineční jakožto jednotlivci.
- Potřeba „evangelizace touhy“. Každý člověk má hluboko v sobě vrozenou touhu nebýt sám, nějak patřit. Hlubokou touhu milovat a být milován, pečovat a být opatrován.
- Morální a sociální učení církve by nemělo být podáváno jako pouhá povinnost nebo zodpovědnost. Na to se právě odpovídá „kdo jsi, aby mě poučoval“.
- Lidé místo toho, aby byli sebou, se snaží najít sebe (jak být sebou?). Namísto toho, aby zůstal člověk samostatným já, stal se součástí masy sobeckých. Radikální individualista končí jako součást deformované verze toho, co si představuje jako společenství. Skutečná individualita patří ke skutečnému společenství.

11. Skepticismus – sebevražda myšlení

Lidský intelekt je schopen sám sebe zničit. Stejně jako jedna generace může zabránit existenci další generace, tak skupina myslitelů může do určité míry zabránit dalšímu myšlení tím, že bude učit další generaci, že žádná lidská myšlenka není platná navždy. Skepticismus tvrdí, že je racionální, ale ve skutečnosti je útokem na rozum.

Chesterton poznal, že když člověk začne hodně pochybovat, rozum (smysl) bude pravděpodobně první zpochybněn. „Obyčejný tazatel narazil hlavou na limity lidského myšlení a provalil je.“

Dopad na katechezi

Katecheze je pro skepticisum a pochybnosti ideální. Katechizovaný může stále dokola klást otázky jako: „Jak víte, že je to pravda?“ nebo „Jak víte, že se nemýlíte?“ Zajímat se o smysl je jedna věc, (a je správná), pohyby a skepse je ale věc jiná.

Skepticismus se může stát vhodnou cestou, jak se vyhnout výzvě evangelijního poselství. Stejně jako relativismus tak i skepticisum tihne k odstranění osobní nebo morální odpovědnosti tak, že se systematicky vyhýbá pravdě. Vedle zpochybňování jednotlivostí jde o zpochybňování autority včetně Boží autority.

Člověk přitom nejvíce uplatňuje své ego, které by mělo zůstat v pozadí. To, o čem nejvíce pochybuje, je právě to, o čem by pochybovat neměl – Boží moudrost. Skepticismus vytváří lidi bez pevného přesvědčení.

Katecheté mohou ovlivnit ty, které učí, stejně jako mohou ovlivnit i sebe. To můžeme sledovat, když je pravda podávána nejistě, nebo když je nabízený obsah stále stejný a katecheté jsou nekvalifikovaní.

Jsme povoláni, abychom hlásali evangelium odvážně a s předvedčením (Sk 4, 29). Máme být pokorní, ale ne zmatení bojácností.

Reakce na skepticisum v katechezi

- Je správné se ptát, abych porozuměl. V reakci na skeptické myšlení nemůžeme působit, jako kdyby bylo možné pouze důvěřivé, naivní přijetí a neexistoval žádný prostor na dotazy. To je protikladem rozumu a pouze posiluje skepsi.
- Být ve střehu před svou vlastní skepsí. Skepse, jako jiné nemoci, se může šířit. Chceme předkládat Krista, který je Pravda, a ne podkopávat práci, kterou chce udělat ve studentech.
- Poukázat na nerozumnost skepticisumu, který se maskuje jako rozumný. Ukázat, kam skepticisum vede – k ochrnutí vůle a sebevraždě myšlení. Skeptik je někdo, kdo pochybuje vždycky a o všem, nemůže si být jistý, že $2+2=4$ nebo, že jeho další krok skončí na pevné zemi.
- Poukázat na nerozumnost skeptického tvrzení „To nemůžeme vědět“, což je samo o sobě tvrzení, které vychází z nějakého poznání – je to vlastně tvrzení „Vím, že nemůžeme vědět“. Namísto akceptování takové skeptické domněnky, musíme mít stoprocentní jistotu. Můžeme se zeptat „Máte stoprocentní jistotu, že musíme mít stoprocentní jistotu, abychom něco věděli?“ Samozřejmě, že odpověď je ne. Máme různé stupně poznání. Můžeme vědět nejenom co je jisté, ale také co je pravděpodobné, nade vši pochybnost, evidentní a zřejmé.
- Prodiskutovat s lidmi ctivost víry upozorňující na rozdíly mezi otázkami, potížemi a pochybnostmi. Pochybnost a skepse není vhodná ve vztahu k Bohu, Jeho dobrotě a záměrům, protože On je Pravda sama. KKC říká: „Věříme pro autoritu samého Boha, který se zjevuje, on se totiž nemůže mýlit, ani nás nemůže klamat“ (KKC 156)

12. Progresivismus

Progresivista je podle definice nešťastný člověk, který je kvůli tomu nešťastný a rád by to změnil. Konzervativní člověk je někdo, kdo vidí štěstí v tom, co už má. Pokrokař ho vidí v tom, co si v budoucnosti, jak doufá, užije, až to bude mít. Dábel sám byl první progresivista. Ostatní andělé byli šťastní s Bohem a spokojení s jeho vůlí, ale ďábel chtěl postoupit k něčemu lepšímu. „Jdi s dobou! Jsi sto let za opicema! To je ale staromódní!“

Platon napsal: „Ty změny, které pocházejí ze zla, jsou nejnebezpečnější ze všech.“ Snažíme se hlásat evangelium v kultuře, která je **posedlá novinkami a inovacemi a pohrdá tradicemi.** To jsou myšlenky progresivismu, který je v základu falešná teorie pokroku. Kreef: „Progresivismus – chronické snobství **zaměňuje nové a pravé**“. Co je moderní a aktuální je pravdivější, lepší, důvěryhodnější. Progresivismus **zaměňuje změnu s pokrokem.** Jen proto, že je něco nové nebo se to změnilo, to neznamená, že je to pravdivé či dobré.

Typické moderní smýšlení je skeptické k absolutnu, neměnným hodnotám a zamilované do myšlenky pokroku.

Progresivismus v katechezi

- Progresivismus odmítá moudrost minulosti a **popírá samotnou myšlenku Božího zjevení.**
- Co je možné slyšet během katechismu, když katecheta sdílí myšlenky progresivismu:
 - Církev nás učí, že eucharistie je tělo, krev a božství Ježíše Krista, ale věda nám říká, že je to absurdní. Když umístíte hostii pod mikroskop, všechno, co uvidíte, budou vlastnosti chleba a vína.
 - Církev nás učí, že Bůh stvořil všechno z ničeho, ale teorie evoluce nám říká, že to není možné.

Zde pozorujeme názor, že **věda** je víc moderní a současná a **nahradila víru.**

- Progresivismus může významně ovlivnit metodologii naší práce, zvláště když se snažíme, aby vybrané příklady zněly co nejvíc současně. Můžeme být v pokušení **zařazovat všechny** druhy nejnovějších aktivit, **příkladů**..., **i když neslouží obsahu,** který chceme vyučovat. (příklad s vejcem: proměny chleba a vína v těla krev Páně je jako když se syrové vajíčko teplem změní na uvařené – což je naprosto zavádějící, vajíčko je pořád vajíčko, ale chléb a víno úplně změní svou podstatu).

Reakce na progresivismus

- Poukázat na to, že progresivismus popírá absolutní normy, ale současně pokládá sám sebe za absolutní normu, kterou je vše posuzováno. Pravý pokrok zahrnuje absolutní normu, progresivismus ji odmítá. Chesterton: „Pokrok jako takový se nemůže nijak vyvíjet. (progress cannot progress)“ Kreeft: „**Bez neměnného standardu nemůže být pokrok, pouze změna.**“
- **Být tradiční neznamená být proti pokroku,** ale proti nesprávnému druhu „pokroku“, který ve své podstatě pokrokem není. Můžeme uvést příklady předpokládaných „pokroků“, které ale nakonec znamenaly postup zpět nebo tragédii – např. technologický vývoj zbraní (atomová bomba – Nagasaki, Hirošima; plynové komory – holocaust).
- Můžeme uvést příklad **osvícenství,** které se snažilo potlačit tradici, ale úplně ji zničit se mu nepodařilo. Ti, kteří obhajují ateismus, jsou pouze pokračovateli dlouhé řady ateistů, kteří překlenuli staletí. Existuje tradice ateismu, stejně jako existuje tradice náboženství (teismu).

13. Evidencialismus

Ve snaze diskutovat o věcech víry by jistě mnoho katechetů učících o víře mělo podobnou interakci jako toto:

„Existuje Bůh“ - „Dokaž to“

Existuje život po smrti“ – „Dokaž to“

„Ježíš je Bůh“ – „Dokaž to“

„Eucharistie je tělo, krev, duše a božství Ježíše Krista“ – „Dokaž to“

Něco dokazovat normálně znamená opatřovat důkazy pro tvrzení víry. Aby tvrzení víry byla zobrazovaná jako rozumná. Můžeme a měli bychom prezentovat argumenty na podporu výroků víry. Jeden směr myšlení, který by mohl namítnout, že víra není rozumná je známý jako evidencialismus.

Co je evidencialismus?

Nejnámější filosof zastávající evidencialismus, William K. Clifford, píše ve své knize příběh o lodníkově, který věděl, že jeho loď je stará a potřebuje opravy. Měl pochybnosti, jestli jeho loď zvládne plavbu na moři. Ale rozhodnul se plout a nabyl jistého přesvědčení, že jeho loď to zvládne... a dostal peníze od pojišťovny, když se potopila do hlubin oceánu.

Nakonec dodává: „Je špatné věřit na základě nedostatečných důkazů nebo víry živěné potlačováním pochybností a odmítat hledání.“ Věří, že máme povinnost ke všem klást otázky tomu, čemu možná věříme. A tvrdí, že **je hříšné čemukoli věřit bez dostatečných důkazů.**

Clifford také mluví o **důležitosti autority a svědectví druhých**. Musíme mít připravenou půdu, abychom mohli věřit něčí důvěryhodnosti, znalostem a úsudku. Většina lidí spoléhá na jednu, dvě či tři autority, ale všechny tři musí být důvěryhodné. S ohledem na Boží zjevení Clifford říká: „Toto svědectví se opírá o nejstrašnější základ, zjevení samo.“

Jakožto katecheté můžeme narazit na tento způsob myšlení. **Jestli někdo chce vědecky doložit, že existuje Bůh, že se stal člověkem a že je Bohem-člověkem plně přítomným eucharistii, nejsme schopni mu vyhovět. Hlavně proto, že to není oblast vědy.** Věříme na základě autority jediného Zjeveného, Boha. Bůh nemůže klamat ani lhát.

Reakce na evidencialismus v katechezi

Evidencialismus se jeví jako racionální, ale my můžeme dokázat, že **sám o sobě rozumný není**. Existují snad „dostatečné důkazy“, abychom mohli akceptovat evidencialismus? Není vědecky prokazatelné, že evidencialismus je správný, je názorem, a jako takový není možné ho zachytit smysly – nemůžeme vidět, dotknout se, cítit nebo slyšet evidencialismus.

Clifford zdůrazňuje potřebu **pracovat s pochybností**. Ale existují nějaké ohromující, vědecké, pozorovatelné důkazy, které by dokázaly, že v řádu víry v něco nesmí být žádné pochybnosti? Kdyby to tak bylo, mohli bychom věřit velice málo věcem, i v rámci vědy. Někdo by mohl pochybovat i tom, že Země obíhá kolem Slunce, možná byly chybné ony nástroje, kterými to bylo dokázáno.

Mohli bychom pochybovat i o historických důkazech. Historie nemůže poskytnout žádné matematicky přesné důkazy. Ve věcech historie jsme všichni přijali spoustu tvrzení historického charakteru, přesto to vypadá, jako by šla nad rámec toho, k čemu nás důkazy opravňují.

Kromě toho, snažit se o striktní dodržování evidencialismu by mohlo u osoby způsobit neurotické tendence. Řekněme, že jsi dospěl k první otázce nabízené něčí vírou. Musel bys zjistit všechny důkazy, zvážit je a vzít v úvahu všechny pochybnosti, které bys mohl mít.

Potom bys možná mohl uvěřit – ale pravděpodobně časem přijde nějaká další pochybnost a budeš muset zvážit všechno znova ve světle nové pochybnosti.

Kdyby měl člověk udělat tohle s každou otázkou, kterou mu přináší víra, velice rychle by se z toho zbláznil. Člověk by nakonec odmítnul nabídku víry s tím, že jí není hoden, protože neměl sílu s ní bojovat. Proces by tak vedl k tomu, že by nikdo nedokázal věřit prostým věcem, protože by už neměl chuť projít procesem důkazů a hledání až ke stavu bez pochybností. Jediná cesta by byla být pragmatický. „Budu se radši chovat jako by to byla pravda, protože je to užitečnější“. O pragmatismu už v této sérii byla řeč.

Podle časopisu The Sower zpracovala Marie Zimmermannová a Petra Pavlusíková, leden 2016.

Původní série článků: PIZZALATO, Brian. Catechesis in Contemporary Culture, in The Sower, 2008–2011.

Příloha 6: Karty k diskusi (tisk)

1. Relativismus

Relativismus je charakterizován například větami:

„Není nad pravdu!“

„To, co je pro tebe zlé, to je pro mě právě dobré!“

„Krása je v očích toho, kdo se dívá!“

Relativismus je postoj, podle kterého řídí své životy mnoho lidí. Pro ty, kteří jsou ponořeni v kulturu relativismu, je v současnosti obtížné konat katechezi. Vše je pro ně jen věcí názoru. Objektivně pravdivé, krásné a dobré je jenom to, co si daná osoba myslí, nebo čemu věří. Nebezpečí relativismu je, že nedovoluje stanovit mravní hodnoty, které by byly nějak všeobecně platné.

2. Hédonismus

Hédonismus je charakterizován větou:

„Když se v tom cítíš dobře, tak to dělej.“

V základu je hédonistou ten, pro kterého je nejvyšším kritériem dobra potěšení. To, co je neskutečně špatné, je nepotěšující, to hédonismus odmítá.

Měřítkem dobra je radost, ve smyslu požitku, potěšení, to je hlavní kritérium pro rozhodování. Hédonismus vede k sebestřednosti a sobectví. Pokud hédonista pomáhá druhým lidem, tak jen kvůli tomu, že mu to přináší sebeuspokojení. Negativním projevem hédonismu je například promiskuita, smilstvo, cizoložství i schopnost znásilnění, pokud to já chci a přináší mi to potěšení.

Tento přístup se také může projevit v tom, že někteří upřednostňují před ostatními svůj národ, místní komunitu. Hédonismus charakterizoval papež Jan Pavel II. v článku 235, dokumentu *Mater et Magistra*.

3. Tolerance

Všeobecné direktorium pro katechezi říká, že inkulturace je hlubokým a úplným procesem a pomalou cestou. Nestačí jenom změnit vnější nátěr, aby křesťanské poselství bylo aktuální a hezké. Avšak naše současná kultura jako první princip inkulturace často jednoduše volí vnější přizpůsobení křesťanského poselství okolnostem tak, aby bylo víc atraktivní a mnohem příjemnější. Abychom toho dosáhli, tak musíme Kristovo poselství zbavit všeho, co je proti tomuto postoji. To znamená přijatelnost a tolerance k jinakosti druhých. Hledají se tedy způsoby, jak učinit evangelium tolerantní vůči druhým.

Typický výraz, který je adekvátní i pro jiné oblasti než je víra, je tzv. politická korektnost. Když je přijatelnost neboli tolerance dávana na první místo v našem myšlení, tak musí nutně utrpět jiné věci. Stává se, že se již nesoustředíme na pravdu, ale na přijatelnost. Tím pádem je velmi těžké přijmout vnější morálku a víru, která je dána někým jiným.

4. Svoboda

Co je to opravdová osoba? Učí nás jí Ježíš a to v Janově evangeliu (Jan 8,32). „Poznáte pravdu a pravda vás osvobodí.“ Tuto skutečnost potom komentují Jan Pavel II. i Benedikt XVI.

My sami si neurčujeme co je pravda, ale opíráme se o víru. Pravda není závislá na našem přání, rozhodnutí či myšlení. Člověk je stvořen pro pravdu a pro dobro. Co je pravda a dobro? To je něco, co nám pomáhá naplnit svoje lidství. Nepravda je to, co dehumanizuje.

5. Pragmatismus

Pragmatismus činí půdu, do které chce katecheta zasévat Slovo, poněkud skalnatou a trnitou. Tento přístup upřednostňuje praktičnost před pravdou. Popsal jej Jan Pavel II. ve *Fides et Ratio* čl. 89:

Předzvěstí ne menších nebezpečí je pragmatismus, typický myšlenkový postoj, který při svém rozhodování vylučuje používání teoretických úvah nebo hodnocení na základě etických zásad. Praktické následky takového uvažování jsou na pováženou. Zvláště se v něm prosadilo takové pojetí demokracie, které nebere v úvahu základy axiologického řádu, a proto neměnné: přípustnost nebo nepřípustnost určitého jednání se rozhoduje na základě většinového hlasování v parlamentu. To má pak jasné následky: důležitá mravní usnesení a prohlášení jsou postupně podřizována usnesením institucionálních orgánů. A ještě více: má to vliv i na samu antropologii, které je nabízen pouze jednorozměrný pohled na člověka; jemuž jsou zcela cizí velké mravní úzkosti a existenciální analýzy smyslu utrpení a oběti, života a smrti.

Papež Benedikt XVI. tento přístup ukazuje na postavě piláta. Pilát se nerozhoduje podle toho, co poznává jako pravděpodobné nebo skutečné, ale rozhoduje se pragmaticky. Co bude pro něj prospěšnější.

6. Hereze o úspěšnosti

Hereze o úspěšnosti vychází z učení Dietricha von Hildebranda, který napsal esej *Úspěšnost svatosti* (1977), jedná se o to, co uctíváme. Co je naším největším úspěchem. Hildebrand upozorňoval, že postavíme-li si jako nejvyšší lidskou hodnotu uctívání dosažených úspěchů, potom naši pozornost nezaměřujeme již na to, jaký kdo je, ale na to, co dělá. Ovlivňuje to hodnocení druhých i sebe. A tím se také mění pohled na svatost, která pak spočívá v dosahování velkých věcí.

Mentalita epochy je charakterizována těmi, kdo jsou uctíváni. Ukázkou je například vývoj ve Francii. Ve středověku se dostávalo největší pozornosti světcům. V renesanci byli uctíváni géniové. A v osvícenství o tom vypovídá proměna kostela sv. Ženevy, kde je dnes Panteon. Jsou zde uctíváni a oslavováni velcí muži revoluce a ti, kteří vedli k osvícenství jako Rousseau, Voltaire apod.

8. Nevíra a náboženská lhostejnost

V roce 2004 Papežská rada pro kulturu vydala dokument „Kde je Tvůj Bůh? Reakce na problém nevíry a náboženské lhostejnosti dneška“. Tento dokument se zabývá především nevírou a náboženskou lhostejností, které jsou příčinou sekularismu a důsledkem nové, subjektivní, emotivní religiozity.

Fenomén nevíry ve stávající kultuře je odlišný od militantního ateismu a jiných ateistických směrů. Někdo se často stane nevěřícím ne skrze své rozhodnutí vyplývající z dlouhého vnitřního boje, ale de facto se to stane proto, že „tak to dělají všichni“.

7. První příčinou je nárůst **vědeckosti**, která předkládá „vizi světa bez jakéhokoli odkazu na Boha...“. Problém však není v nárůstu vědy, nýbrž tzv. „vědeckosti“.
8. Druhá příčina je spojena s **ateismem**. Ateistické směry opadly, ale vlastní antropocentrický model nezmizel, nýbrž se stal silnějším v důsledku převzetí osvícenské filosofie. Jan Pavel II. řekl, že ateismus „se pokouší prosazovat vizi člověka odděleného od Boha a od Krista“ a uvažuje člověka jako „absolutní střed reality, což je pohled, který má člověka k falešnému zaujímání Božího místa a kvůli kterému zapomíná, že to není člověk, kdo vytvořil Boha, ale Bůh, kdo stvořil člověka.“
Ve vztahu k tomu je **subjektivismus** typem „vyznání víry“ v absolutní subjektivitu jednotlivce, přestrojenou za humanismus, která je ve skutečnosti sobecká, egoistická a narcistická.
9. Třetí příčinou je **problém zla**. Tato příčina pochází z nepřijetí významu svobody, ve které je člověk schopný dělat oboje, dobro i zlo. Masmédia to podporují tím, že dávají zlu zaznít mnohem silněji než dobru. Odmítnutí a popření Boha je tak živeno neustálým šířením této nelidské podívané šířící se po celém světě.
10. Čtvrtou příčinou je zřejmá **absence duchovního života** některých kněží a řeholníků. Je možné to vztáhnout i na katechety. Nedostatek duchovního života a skandální, nemorální chování nikdy nevede lidi k víře. Nevíra a náboženská lhostejnost mohou vyplývat z narůstání počtu učitelů/katechetů postrádajících angažovanost a solidní formaci.
11. Pátá příčina má co dočinění přímo s katechezí. Jde o skutečný problém v **předávání víry uvnitř tradičně křesťanských rodin**. Příčiny:
 - Rytmus a tempo práce, fakt, že oba rodiče často pracují dlouhé hodiny mimo domov.
 - Děti netráví zdaleka tolik času doma s rodinami ve srovnání s tím kolik ho tráví ve škole a na kroužcích.
 - Doma jsou často ponořené do počítače, videoher a televize, které je izolují, a zůstává jim málo času na konstruktivní rozhovor s jejich rodiči.
 - Televize je může okrádat o čas nezbytný pro mezilidské vztahy, které jsou tak důležité v předávání víry.
 - Mimo to, pokud rodiče sami nemají živou víru, co předají svým dětem v prostředí, které se stalo lhostejným k evangelijním hodnotám a hluchým k povolání k jeho zachování?
12. Šestou příčinou, a jednou z hlavních také spojenou s katechezí je nevědomost. Bůh řekl skrze proroka Ozeáš: „Můj lid zajde, protože odmítá poznání“.

Západní **materialismus** předpokládá životní styl založený na úspěchu, penězích, neomezené konkurenci, osobních požitcích atp. Vytváří řadu praktických ateistů a nenechává čas ani chuť na něco hlubšího než je bezprostřední uspokojení každé touhy.

9. Sekularismus

Patří sem ztráta úcty k osobě a šíření jistého druhu antropologického nihilismu, který redukuje lidskou bytost na její instinkty a tendence. (č. 1 Pontifikální rada pro kulturu (2004)). Dokument spojuje sekularismus s globalizací. Díky globalizaci se sekularismus velmi rychle šíří.

10. Emoční religiozita a New Age

Tento článek se zabývá novou, citovou religiozitou jakožto následkem sekularismu a jejími projevy zejména v New Age.

Přestože jsme obklopeni kulturou, v níž převládá náboženská lhostejnost, existuje vedle ní jiný paradoxní jev, a tím je nárůst nové religiozity. **Člověk je ve své přirozenosti nábožensky založený**, orientovaný k Bohu. Všichni lidé mají smysl pro nadpřirozeno, ačkoli způsoby, jak se to projevuje, jsou různé, někdy žádné. Jiní své naplnění **touhy po nadpřirozenu nacházejí** v astrologii, věštění z tarotových karet, čtení z dlaně a různých druzích **New age hnutí**. Napojení na New Age pak přirozeně přispívá k náboženskému zmatení. Lidé stále hledají spiritualitu, avšak k tradiční náboženské praxi se vrací málokdy, spíš hledají nové cesty a nové formy životního stylu a vyjádření své náboženskosti, které jsou vlastní spíš pohanství.

Charakteristiky nové religiozity, se kterými by měl katecheta být seznámen:

- Vyznačuje se tím, že vyhledává zážitky, které jsou čistě **individuální, anonymní** a vedené subjektivně. Tato instinktivní religiozita je víc emotivní než doktrinální. Říká: „náboženství ano, Bůh ne“ nebo „religiozita ano, Bůh ne, nebo aspoň ne ten osobní“
- **Bůh bez tváře**. Věří v existenci síly nebo ve vyšší transcendentní bytí, které ale nemá osobní znaky. Fascinace orientálními náboženstvími přenesenými na západ na místo odosobněného boha.
- **Moje vlastní náboženství**. Každý si vytvoří svoje náboženství a svoji podobu boha, tak, jak mu to vyhovuje.
- **Víra**. Pro mnoho lidí má **víra negativní význam** spojený s dogmatismem, netolerancí, nároky a inkvizicí. Pravda je jenom názor.

11. Skepticismus – sebevražda myšlení

Lidský intelekt je schopen sám sebe zničit. Stejně jako jedna generace může zabránit existenci další generace, tak skupina myslitelů může do určité míry zabránit dalšímu myšlení tím, že bude učit další generaci, že žádná lidská myšlenka není platná navždy. Skepticismus tvrdí, že je racionální, ale ve skutečnosti je útokem na rozum.

Chesterton poznal, že když člověk začne hodně pochybovat, rozum (smysl) bude pravděpodobně první zpochybněn. „Obyčejný tazatel narazil hlavou na limity lidského myšlení a provalil je.“

12. Individualismus

G. K. Chesterton řekl: „Individualismus zabíjí individualitu.“

Individualismus předpokládá uplatnění svobody, ve které si subjekt dělá, co chce, cokoliv v čem si on sám potvrzuje pravdu toho, co shledává příjemným nebo užitečným. Netoleruje skutečnost, že někdo další od něj chce něco ve jménu objektivní pravdy. Individualismus je egocentrický a sobecký.

Individualismus je ovlivněn mnoha jinými způsoby myšlení: překroucené chápání svobody, relativismus morálky a pravdy, hédonismus, pragmatismus, netolerance a popření autority.

Zkreslený individualismus oslavuje sebenaplnění jako primárně účel lidského života a společnost považuje pouze za prostředek k úsilí o vlastní zájem, což odporuje povolání člověka k službě druhým, který Bůh vložil do svého stvoření. Každý životní styl nasměrovaný k „vlastnění“ víc než k „bytí“ je zhoubou pro jednotlivce, rodiny i širší společnost. Taková kultura sebestřednosti je od civilizace lásky založené na společenství a solidaritě velice vzdálená.

13. Progresivismus

Progresivista je podle definice nešťastný člověk, který je kvůli tomu nešťastný a rád by to změnil. Konzervativní člověk je někdo, kdo vidí štěstí v tom, co už má. Pokrokář ho vidí v tom, co si v budoucnosti, jak doufá, užije, až to bude mít. Dábel sám byl první progresivista. Ostatní andělé byli šťastní s Bohem a spokojeni s jeho vůlí, ale d'ábel chtěl postoupit k něčemu lepšímu. „Jdi s dobou! Jsi sto let za opicema! To je ale staromódní!“

Platon napsal: „Ty změny, které pocházejí ze zla, jsou nejnebezpečnější ze všech.“ Snažíme se hlásat evangelium v kultuře, která je **posedlá novinkami a inovacemi a pohrdá tradicemi.** To jsou myšlenky progresivismu, který je v základu falešná teorie pokroku. Kreef:

„Progresivismus – chronické snobství **zaměňuje nové a pravé**“. Co je moderní a aktuální je pravdivější, lepší, důvěryhodnější. Progresivismus **zaměňuje změnu s pokrokem.** Jen proto, že je něco nové nebo se to změnilo, to neznamená, že je to pravdivé či dobré.

Typické moderní smýšlení je skeptické k absolutnu, neměnným hodnotám a zamilované do myšlenky pokroku.

14. Evidencialismus

Ve snaze diskutovat o věcech víry by jistě mnoho katechetů učících o víře mělo podobnou interakci jako toto:

„Existuje Bůh“ - „Dokaž to“

Existuje život po smrti“ – „Dokaž to“

„Ježíš je Bůh“ – „Dokaž to“

„Eucharistie je tělo, krev, duše a božství Ježíše Krista“ – „Dokaž to“

Něco dokazovat normálně znamená opatřovat důkazy pro tvrzení víry. Aby tvrzení víry byla zobrazovaná jako rozumná. Můžeme a měli bychom prezentovat argumenty na podporu výroků víry. Jeden směr myšlení, který by mohl namítnout, že víra není rozumná je známý jako evidencialismus.